

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนตะคองเก่า
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวมลิวรรณ ประสมรุ่งเรือง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-138-4

มลิวรรณ ประสมรุ่งเรือง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
ชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทนเจริญศักดิ์, 166 หน้า

ISBN 974-533-138-4

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนชุมชน “ตะคองเก่า” ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในด้านการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการ การเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน และการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ส่วนวิธีดำเนินการผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบรายงาน (บร. 1 – 12) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์โมเดล ผลการประเมินพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนชุมชนรวมทั้งสมาชิกภายในชุมชนตะคองเก่า มีความพร้อมในการก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนชุมชน มีการประสานงานกันในทุก ๆ ด้าน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้นและพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ และอีกประการหนึ่งคือคณะกรรมการกองทุนมีความเสียสละ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย ทำให้กองทุนประสบความสำเร็จ ในชุมชนมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นในกลุ่มอาชีพเดียวกัน มีความสามัคคี ซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ การดำเนินงานของผู้รู้ ผู้นำเงินที่ขอกู้จากกองทุนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้กู้มีทุนหมุนเวียนในกิจการของตนและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ในการประเมินครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคือ เมื่อสิ้นสุดโครงการควรมีการประเมินกองทุนชุมชนเป็นระยะ ๆ ในการติดตามผลการดำเนินงานของกองทุน อาจทำโดยสมาชิกในชุมชน ผู้ประเมินภายนอก หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา...มลิวรรณ ประสมรุ่งเรือง ๕๐๐.....

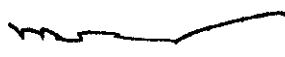
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

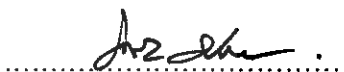
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

กรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย อินทรประวัตติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่...6...เดือน...1๒..... พ.ศ. 45.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร. มณีเพ็ญ อภิบาลศรี อาจารย์ที่ปรึกษา
- รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย อินทรประวัตติ, คุณนพสร แสนชัยยา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณธรรมดี โชคชัย ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม, คุณสมพิศ โล่ห์สุวรรณ และนักพัฒนาชุมชนทุกท่านในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- คุณสุรชัย สายจะบก ประธานกองทุนชุมชนตะกองเก่า และคณะกรรมการกองทุนชุมชน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณสมาชิกในชุมชน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

มณีวรรณ ประสมรุ่งเรือง

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
วิธีดำเนินการ.....	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 บริหารศร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	8
แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	12
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	16

หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล.....	18
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	19
หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ.....	20
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	23
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	23
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	30
ตัวชี้วัด และตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	37
ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	37
ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ.....	38
ผลการประเมินบริบทระดับท้องถิ่น.....	43
ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	48
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	56
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	58
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	58
วิธีดำเนินงาน.....	58
ผลการดำเนินงาน.....	60
อภิปรายผลการประเมินโครงการ.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	62

บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี	65
ภาคผนวก ข ระเบียบกองทุนชุมชนตะคองเก่า	74
ภาคผนวก ค ตัวอย่างแบบรายงาน (1 – 12).....	86
ภาคผนวก ง แบบติดตามคำขอขึ้นทะเบียน	142
ภาคผนวก จ งบแสดงจำนวนผู้กู้แต่ละงวด	153
ภาคผนวก ฉ แผนที่ชุมชนและภาพกิจกรรมชุมชนตะคองเก่า	160

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุน.....	3
2 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม.....	18
3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ.....	25
4 กระบวนการประเมิน โครงการแบบ CIPP Model.....	29

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนคำร้อยละของประชากร.....	44
2 แสดงจำนวนแหล่งน้ำในชุมชน.....	45
3 แสดงจำนวนประชากรที่กำลังศึกษา.....	46
4 ตารางจำแนกการประกอบอาชีพของชุมชน.....	47
5 ตารางแสดงรายได้ของประชาชนในชุมชน.....	48
6 ตารางแสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุน.....	49
7 ตารางแสดงจำนวนผู้กู้ในแต่ละงวดของชุมชน.....	52

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินให้ตนเองและครอบครัวจึงเป็นความสำคัญและความจำเป็นที่เร่งด่วน ทางรัฐบาลจึงมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รู้จักการออม เพื่อที่จะให้กองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และทั้งนี้เพื่อให้ท้องถิ่นในชนบทและชุมชนเมือง มีความสามารถในการจัดระบบ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตนเอง ให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในด้านการบริหารและเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประชาชนในประเทศ และเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรือง ความก้าวหน้าและเป็นภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของประเทศในอนาคตให้มีความเจริญอย่างยั่งยืนตลอดไป

(กระทรวงศึกษาธิการ 2545 หน้า 8)

ชุมชนเมืองตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนเมืองที่อยู่ในความรับผิดชอบของ เทศบาลนครนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนตะคองเก่าและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้าชุมชนตะคองเก่าเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่านี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมิน และผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของชุมชนเมืองตะคองเก่า จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

เพื่อให้ทราบถึงการตั้งประเด็นที่สำคัญในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ของบัณฑิตกองทุนมีดังนี้

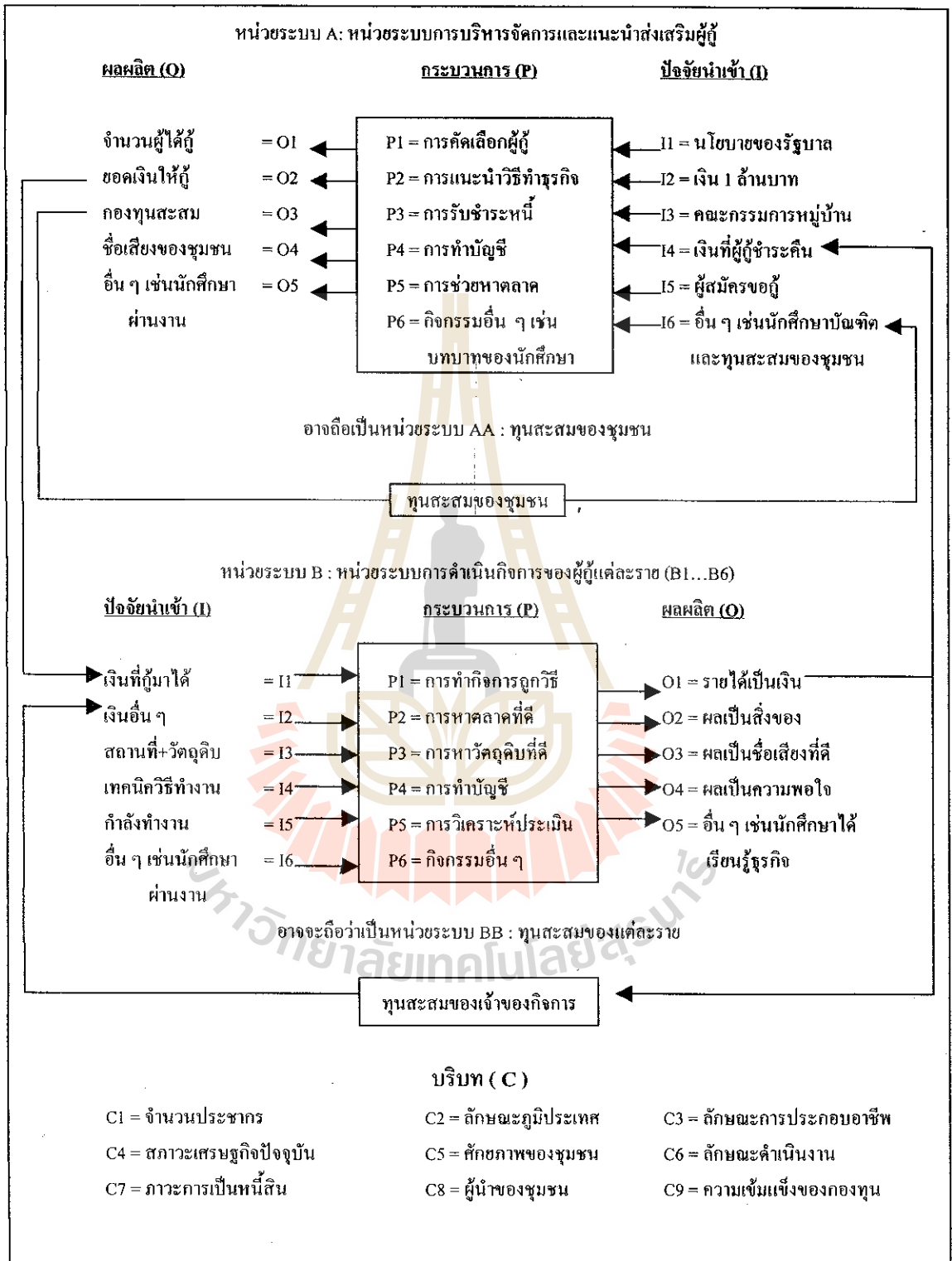
1. เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนชุมชนตะคองเก่าในประเด็นต่อไปนี้
  - 1.1 ชุมชนตะคองเก่า มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิกในชุมชน
  - 1.2 ชุมชนตะคองเก่า มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
  - 1.3 ชุมชนตะคองเก่า มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจให้ตนเองและครอบครัว
  - 1.4 เศรษฐกิจของชุมชนตะคองเก่า ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน
2. ประชาชนในชุมชนตะคองเก่า มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1.
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กรเพื่อการเรียนรู้และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนตะคองเก่า
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเมืองตามทัศนะของประชาชนในชุมชนตะคองเก่าแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กรอบความคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ประเมินโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ได้ใช้ระบบการประเมินความคิดในรูปแบบ “ตัวแบบความคิดเชิงระบบ” (System Model) เป็นกรอบในการระบุดังตั้งและตัวแปร สำหรับการทำสารนิพนธ์ การเก็บข้อมูล ตัวแบบทางความคิดดังกล่าวชื่อว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งอักษรย่อดังกล่าวมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภูมิข้างล่างนี้แสดงองค์ประกอบแนวคิดทฤษฎี

ที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดวิชาสารนิพนธ์ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545 : 21) และชุดวิชาการประเมินโครงการ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545)

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ขั้นที่ 2 ศึกษาการดำเนินงาน กฎ ระเบียบ ของกองทุนชุมชนตะคองเก่า

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนชุมชนตะคองเก่า และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบบริบทชุมชน บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เอกสารบันทึก ภาพถ่าย แผนที่ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนสารนิพนธ์ บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการนี้จะมีประโยชน์แก่ผู้ที่ได้ศึกษา และแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องของกองทุน ในชุมชนเมืองเพื่อทำความเข้าใจถึงการทำงานของคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนผลการศึกษาคั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารและการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ผู้วิจัย ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการโดยใช้การศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้ครบเป้าหมาย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนชุมชนเมือง หมายถึง เงินกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบไปด้วย เงินจากการจัดสรร 1 ล้านบาท และเงินประเภทอื่นตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 6 ข้อ 23(2)-(8)

สมาชิกกองทุนชุมชนเมือง หมายถึง ผู้อาศัยในชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมัครและถือหุ้นกับชุมชนตะคองเก่าได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนชุมชนให้เป็นสมาชิกกองทุนชุมชนตะคองเก่า แต่จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด

คณะกรรมการกองทุนชุมชน หมายถึง ผู้อาศัยในชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการทำประชาคมจากประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมประชาคมในชุมชนและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบฯ ข้อ 17 จำนวน 9 – 15 คน (กองทุนชุมชนตะคองเก่ามีคณะกรรมการ 15 คน)

ประธานกองทุนชุมชน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนชุมชนตะคองเก่าที่ได้รับเลือกระหว่างคณะกรรมการกองทุนชุมชนด้วยกันให้ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนชุมชน ซึ่งได้แก่ นายสุรชัย สายจะบก เป็นประธานบริหารกองทุน

ระเบียบกองทุนชุมชน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ออกโดยคณะกรรมการกองทุนชุมชน ที่สมาชิกกองทุนชุมชนให้ความเห็นชอบและประชาชนในชุมชนช่วยกันร่างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของกองทุนในชุมชนเอง

บทที่ 2

ปริทรรศน์ วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา ชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็น นโยบาย ปรัชญา หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ ดังนี้

นโยบาย ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตน
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

หลักการ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งใน ส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทาง

สังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการบริหารจัดการระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้มีที่ปรึกษา จำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนดวาระยังไม่มีการแต่งตั้งใหม่ให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และอกระเทียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. อกระเทียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. อกระเทียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
8. อกระเทียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
2. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
4. สืบสวนและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจ

และจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

5. พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือ ดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุดเนื่องจาก คณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับ ที่กองทุนกำหนด
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 2.2 วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุน
  - 2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 2.5 รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 3.1 ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 3.2 วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ
4. ทูลดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 4.1 จำนวนสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปัจจุบัน
  - 4.2 จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น / การออม / ค่าธรรมเนียม / เงินบริจาค
  - 4.3 การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร
  - 4.4 หมู่บ้าน มีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้าน ชุมชน หรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน
5. แนวคิดและวิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและมีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
  - 5.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง
  - 5.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
  - 5.3 วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
  - 5.4 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
  - 5.5 วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งคืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา

5.6 แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมืองในด้านการจัดสวัสดิการ
ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

5.7 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
มีดังต่อไปนี้

ที่ตั้ง

กองทุนชุมชนตะคองเก่า ตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 62 ถนนมิตรภาพ 4 ตำบลในเมือง อำเภอ
เมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนชุมชนตะคองเก่า

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกในชุมชน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนา
อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน
และความจำเป็นเร่งด่วนแก่สมาชิกโดยการให้บริการเงินกู้
2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินฝากประจำ
จากสมาชิก
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการ
การเงินทุนของตนเอง
4. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่นร่วมกัน โดยการออกม
5. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียง และเอื้ออาทรแก่ผู้ด้อยโอกาส
6. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ
ร่วมติดตามและตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนให้มีความ
มั่นคงยั่งยืนตลอดไป
7. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกใน
ชุมชน
8. เพื่อการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนหรือสมาชิกเห็นสมควร

ทุน แหล่งที่มาของกองทุน

ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ (ส่วนกลาง)
2. เงินค่าหุ้น
3. เงินฝากสัจจะ
4. เงินฝากประจำ
5. เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า
6. เงินดอกเบียหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
7. เงินกู้ยืม
8. เงินสำรองสะสมจากการจัดสรรกำไรสุทธิ
9. เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีผู้บริจาคให้โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

คุณสมบัติของสมาชิก

1. มีทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่ชุมชนตะคองเก่า ติดต่อกัน เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ในวันขึ้นใบสมัคร
3. เป็นผู้ให้เห็นชอบในหลักการ วัตถุประสงค์ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของกองทุน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ที่วางไว้
4. มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น การถือหุ้นต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
5. มีคุณลักษณะดี มีความอดทน ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละมีความรับผิดชอบและเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

ในการรับสมัครสมาชิก ผู้ที่สมัครสมาชิกจะต้องมีคุณสมบัติตรงกับคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นจึงจะสมัครได้ และยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกได้ที่คณะกรรมการกองทุน ตามระยะเวลาที่กำหนด

การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกดังต่อไปนี้

1. ตาย
2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
4. ขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกดังกล่าวข้างต้น

5. ที่ประชุมใหญ่สมาชิก มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของสมาชิกผู้ร่วมประชุม
6. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือมีพฤติกรรมใด ๆ อันเป็นเหตุให้เห็นว่าไม่ซื่อสัตย์ สุจริต หรือแสดงตนเป็นปฏิปักษ์ต่อกองทุนไม่ว่ากรณีใด ๆ
7. นำเงินกู้หรือทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ตามที่ได้ระบุไว้ต่อคณะกรรมการกองทุน
8. ไม่จัดการแก้ไขหลักประกันเงินกู้ที่เกิดบกพร่องให้สมบูรณ์ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรดังนี้

1. เป็นเงินสำรองสะสมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10
2. เป็นเงินปันผลตามหุ้น ในอัตราร้อยละ 5
3. เป็นเงินปันผลเงินฝากค้างจะ ในอัตราร้อยละ 5
4. เป็นเงินปันผลเงินฝากประจำ ในอัตราร้อยละ 5
5. เป็นเงินเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกผู้กู้เงิน ในอัตราร้อยละ 10
6. เป็นเงินตอบแทน (โบนัส) แก่กรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
7. เป็นเงินทุนการศึกษาอบรมและพัฒนาอาชีพ ในอัตราร้อยละ 15
8. เป็นเงินทุนเพื่อจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ในอัตราร้อยละ 15
9. เป็นเงินทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ ในอัตราร้อยละ 10
10. อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 5

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนชุมชนตะคองเก่า

หมู่บ้านหรือชุมชนซึ่งได้รับการประเมิน และได้รับการจัดสรรเงินทุนอุดหนุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว จะต้องมีการขออนุมัติการกู้ยืมกับกองทุน ซึ่งรายละเอียดที่สมาชิกกองทุนจะขอกู้ยืม ดังนี้

ผู้มีสิทธิกู้ยืมเงินกองทุนชุมชนตะคองเก่า ได้แก่ บุคคลต่อไปนี้

1. สมาชิกกลุ่ม / องค์กร ที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนตะคองเก่า
2. บัณฑิตบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนตะคองเก่า
3. ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ / เงื่อนไข และแบบฟอร์มที่คณะกรรมการกองทุนชุมชนตะคองเก่ากำหนดภายใต้กรอบหลักเกณฑ์เงื่อนไขของคณะกรรมการ

ประเภทของการกู้ยืม แบ่งได้ดังนี้ คือ

1. เพื่อการพัฒนาอาชีพ
2. เพื่อการสร้างงาน
3. สร้าง และ/หรือ เพิ่มรายได้
4. การลดรายจ่าย
5. อุตสาหกรรม และ/หรือ วิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน
6. เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

ขั้นตอนในการให้กู้ยืม

1. สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินแก่คณะกรรมการ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน
2. ยื่นเสนอโครงการเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา อนุมัติ (ขึ้นอยู่กับความเห็นของคณะกรรมการกองทุนของแต่ละชุมชน)
3. วงเงินกู้ ในสมาชิกแต่ละรายจะกู้ได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท โดยมีสมาชิก 2 คนค้ำประกัน

ในกรณีคณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่า 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท คณะกรรมการกองทุนจะต้องเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อให้สมาชิกเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

และในการกู้เงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน หรือจำเป็นเร่งด่วน ต้องเป็นเงินกู้เฉพาะกรณีเพื่อการจำเป็น หรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรและเชื่อได้ว่าไม่เป็นการกู้เพื่อความสุรุ่ยสุร่ายหรือเก็งกำไร จำกัดวงเงินกู้รายละไม่เกิน 3,000 บาท ผ่อนชำระ โดยต้องเสียดอกเบี้ย ภายใน 90 วัน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท

อัตราดอกเบี้ย

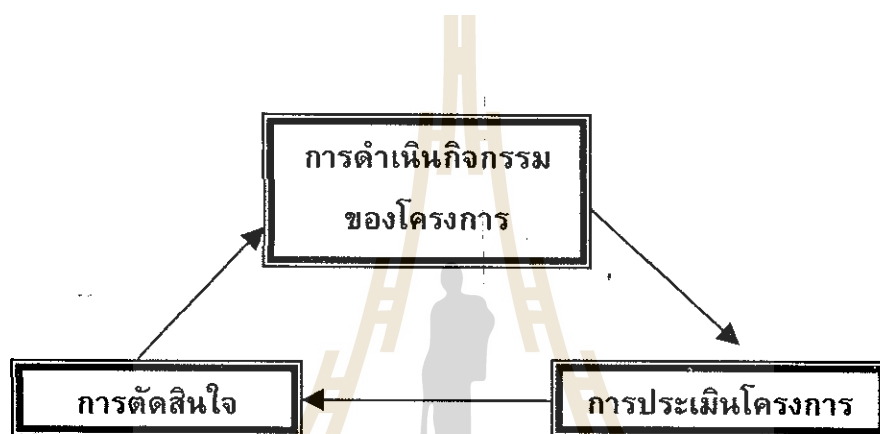
คิดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 1 บาทต่อเดือน หรือในอัตราร้อยละ 12 บาทต่อปี

และคิดดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราร้อยละ 5 บาทต่อปี

หลักการประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดลของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอนคือ

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการ โครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่นให้หมู่บ้าน ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และเล็งเห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคมเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ได้จัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการซึ่งเป็นการศึกษาจากการปฏิบัติจริงในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยการเรียนรู้ชุมชน และช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพให้กองทุนของหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้ตลอดไป

หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่หมายความว่าเพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิดหรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ มีกิจกรรมและวิถีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนามักไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยพยายามสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิดหรือโครงการของตน รูปแบบการมีส่วนร่วมมี 3 ประการ

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่า

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้ความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางการแก้ปัญหา และความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน คือชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีชุมชน ทุกคนใฝ่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเอง ให้มีความคิดพลังสติปัญญาเพื่อการพึ่งพาตนเองทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพมีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิต แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. เป็นชุมชนเรียนรู้มีการตื่นตัวตลอดเวลา รับข่าวสาร เน้นการเรียนรู้จากปฏิบัติร่วมมือเป็นกลุ่มพัฒนาชุมชนตนได้
2. เป็นที่รู้จักการจัดการมีการวางแผน จัดองค์การการจัดการ เตรียมคน วัสดุ งบประมาณปฏิบัติตามแผน และประเมิน โครงการ
3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณมีความผูกพันภักดีต่อชุมชน รู้สึกเป็นเจ้าของ มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
4. เป็นชุมชนมีสันติภาพเป็นคนมีสันติสุข มีคุณธรรม มีคุณภาพ มีความสมดุล ในด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง มีพลังในการวางแผน

เครือข่ายองค์กรชุมชน

เครือข่ายองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลของหมู่บ้านหรือชุมชนหลายแห่งที่รวมตัวกันด้วยความสมัครใจ และร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองและท้องถิ่นด้วยความสมัครใจ ทั้งที่เครือข่ายกลุ่มองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลภายในหมู่บ้านหรือชุมชน และเครือข่ายระหว่างหมู่บ้านหรือชุมชน อาทิเช่น เครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิชาการหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ประชาคมอำเภอ กลุ่มและองค์กรประชาชนอื่น ๆ เป็นต้น

ประชาคม

เวทีประชาคม คือ พื้นที่สาธารณะหรือสถานที่ ที่ทุกคนสามารถมาพบปะรวมตัวกันเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกแถลง ข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหาวางแผนทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือชุมชน อาจเป็นเวทีการประชุมที่มีรูปแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนา แลกเปลี่ยนที่ศาลาวัดหรือพบกันเป็นครั้งคราวก็ได้ การพูดคุยในเวทีประชาคมเป็นบรรยากาศของความร่วมมือมิตรภาพ และสัมพันธ์ภาพที่เท่าเทียมกันเกิดความกลมกลืน สนิทสนั่น

การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง รูปแบบการปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรที่มีการจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดภาวะ

1. ความเสี่ยงแก่คนรุ่นหลัง
2. ความคงอยู่อย่างยั่งยืนยาว
3. ความเหมาะสม
4. การจัดการ
5. การพัฒนาที่ยั่งยืน

ธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้ และการจัดการร่วมกัน เพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิตการแปรรูป การค้า และการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืนลักษณะของธุรกิจชุมชน มี ลักษณะดังนี้

เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีความคล่องตัวในการบริหาร รายได้จากยอดขายในระยะเริ่มต้นไม่มากนัก ต้นทุนในการดำเนินกิจการต่ำ การติดต่อ และ การให้บริการกับลูกค้า เป็นไปอย่างใกล้ชิด การเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย

ความสำคัญของธุรกิจชุมชนมี 5 ประการดังนี้

1. เปิดโอกาสให้มีการประกอบการ
2. ก่อให้เกิดการจ้างงาน
3. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม
4. สร้างความเข้มแข็งในแก่ชุมชน
5. ลดปัญหาสังคมที่เป็นภัยคุกคามประเทศชาติ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมิน มีอยู่หลากหลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญ แต่การทำ
สารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้ยึดแนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบชิฟฟ์โมเดลของสตัฟเฟิลบีม
(Stufflebeam's CIPP Model)

วิธีการประเมินโครงการ

หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์โมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิฟฟ์ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ
รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสาร-
สนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้น-
ฐาน คือ

แผนภูมิกฎความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสต๊อฟเฟิลบิม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมิน แบบซีพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)

ขั้นตอนการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนประชากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

ขั้นตอนการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P)

ขั้นตอนการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions)

ขั้นตอนการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions)

ขั้นตอนการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

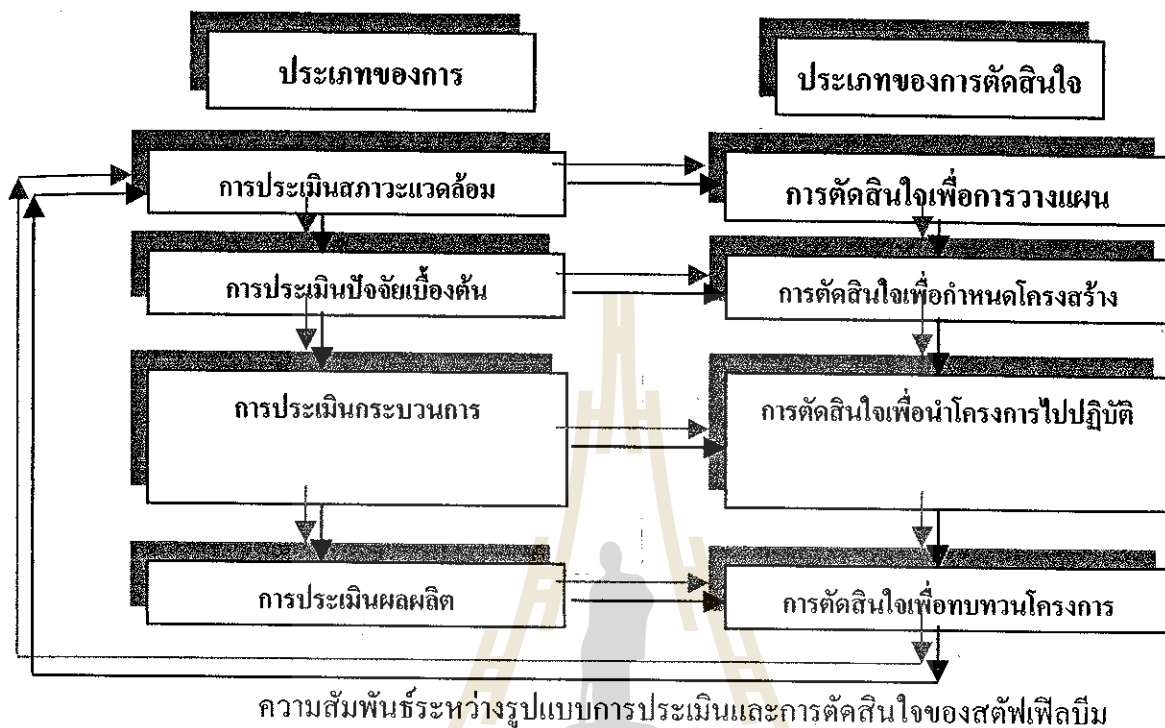
การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions)

ขั้นตอนการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions)

ขั้นตอนการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถัด เลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ศัพท์เฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

การประเมินเพื่อการตัดสินใจแบบ CIPP (ดร. ประชุม รอดประเสริฐ)

ประเภทของการประเมินโครงการจำแนกตามประเภทของการตัดสินใจมี 4 ชนิดคือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context evaluation) การประเมินข้อมูลนำเข้า (Input evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product evaluation) หรือเรียกว่าการประเมินแบบ CIPP (CIPP Model)

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นหาเหตุผลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะระบุถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายนอก และภายในที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการ ระบุถึงความต้องการและโอกาสต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งคาดการณ์ปัญหาและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น จึงจะกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการขึ้น อาจสรุปได้ว่า การประเมินสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินเพื่อการวางแผนตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการนั่นเอง

การประเมินสภาพแวดล้อมจำแนกได้เป็น 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 การประเมินตามสภาวะการณ์ (Contingency) เป็นลักษณะการประเมินที่มุ่งค้นหาพลังหรืออิทธิพลที่อยู่ภายนอกระบบที่จะสามารถนำมาเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบให้ดีขึ้น เช่น การ

ศึกษางานวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือระบบอื่น อย่างไรก็ตามการประเมินสภาพแวดล้อมตามสภาวะการณ์จะต้องมีคำถามในลักษณะ “ ถ้า...แล้ว (If...then) “ นำอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การคาดการณ์ข้อมูลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและนำข้อมูลนั้นทำการวิเคราะห์พิจารณาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

วิธีที่ 2 การประเมินตามความสอดคล้อง (Congruence) เป็นลักษณะการประเมินที่เปรียบเทียบกันระหว่างผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ว่ามีความสอดคล้องหรือมีความแตกต่างกัน การประเมินโดยวิธีนี้เป็นการประเมินทั้งระบบ ทั้งนี้เพื่อต้องการจะดูว่าการดำเนินงานโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด การประเมินความสอดคล้องมักจะเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโครงการเอง

อย่างไรก็ดีการประเมินสภาพแวดล้อมด้วยวิธีตามสภาวะการณ์ และวิธีตามความสอดคล้อง จะต้องเป็นไปด้วยกัน หรือต้องใช้ร่วมกันเสมอ เพราะการประเมินความสอดคล้องเป็นการค้นหาความตรงกันหรือเหมือนกัน และการประเมินตามสภาวะการณ์เป็นการค้นหาการปรับปรุงแก้ไข

2. การประเมินข้อมูลนำเข้า (Input evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลสำหรับกำหนดถึงวิธีการในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ โดยจะระบุให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลนำเข้าดังนี้

- 2.1 สมรรถภาพและความรับผิดชอบของบุคคลและของหน่วยงานที่จะบริหาร โครงการ
- 2.2 กลยุทธ์หรือยุทธวิธีที่จะทำให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์
- 2.3 รูปแบบเฉพาะของข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนการนำไปใช้ของยุทธวิธีที่เลือกสรรแล้ว

การประเมินข้อมูลนำเข้าจะเป็นการประเมินในลักษณะที่วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนละเอียดอย่างลึกซึ้งที่มุ่งวิเคราะห์หาข้อมูลที่ดีที่สุดที่จะนำไปกำหนดวัตถุประสงค์ หรือการบริหารโครงการ วิธีการเป็นการประเมินข้อมูลนำเข้าจะผันแปรไปตามความมากน้อยในเปลี่ยนแปลงของโครงการ หรือผันแปรไปตามความสูงต่ำของข้อมูล ที่จะนำไปสนับสนุนความเปลี่ยนแปลงของโครงการนั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการควบคุมการบริหารโครงการผลของการประเมินจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโครงการใช้ปรับปรุงโครงการให้สามารถดำเนินการและบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดมุ่งหมายของการประเมินกระบวนการจำแนกได้ 3 ประการคือ

1. เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อพยากรณ์ความบกพร่องในการดำเนินโครงการ
2. เพื่อเสนอข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินโครงการ

3. เพื่อดำรงไว้ซึ่งการดำเนินโครงการที่เป็นไปด้วยดี

การประเมินกระบวนการจะต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ในการประเมินที่สำคัญ 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 ต้องทำการประเมินหรือวิเคราะห์ความเหมาะสมและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร

วิธีที่ 2 ต้องทำการประเมินความสามารถในการบริหารโครงการของผู้ดำเนินโครงการ

วิธีที่ 3 จะต้องทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโครงการที่ได้กำหนดขึ้น

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า โดยวิธีการประเมินกระบวนการข้อมูลของโครงการจะได้รับการแยกแยะโดยละเอียด และการรายงานข้อมูลจะถูกนำเสนอตลอดเวลาในระยะต้น ๆ ของการดำเนินโครงการ ทั้งนี้เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไข และการดำเนินโครงการที่ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการทั้งในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานอยู่ และเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลง การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้นไว้ โดยวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่าโครงการประสบความสำเร็จ หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยเหตุใด โดยพิจารณาวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมโครงการ ข้อมูลนำเข้า หรือทรัพยากรโครงการ และตัวกระบวนการในการบริหารโครงการ ข้อมูลทั้ง 3 ลักษณะจะได้อาจการรวบรวมและการบันทึกไว้โดยละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินโครงการ

เกณฑ์การประเมินผลงาน เกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบกับผลงานโครงการจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

เกณฑ์ที่ตั้งขึ้น (Instrumental criteria) เป็นเกณฑ์กลางที่กำหนดขึ้นไว้ก่อนที่จะมีการดำเนินงานหรือเป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หรือเป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามเครื่องมือที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า

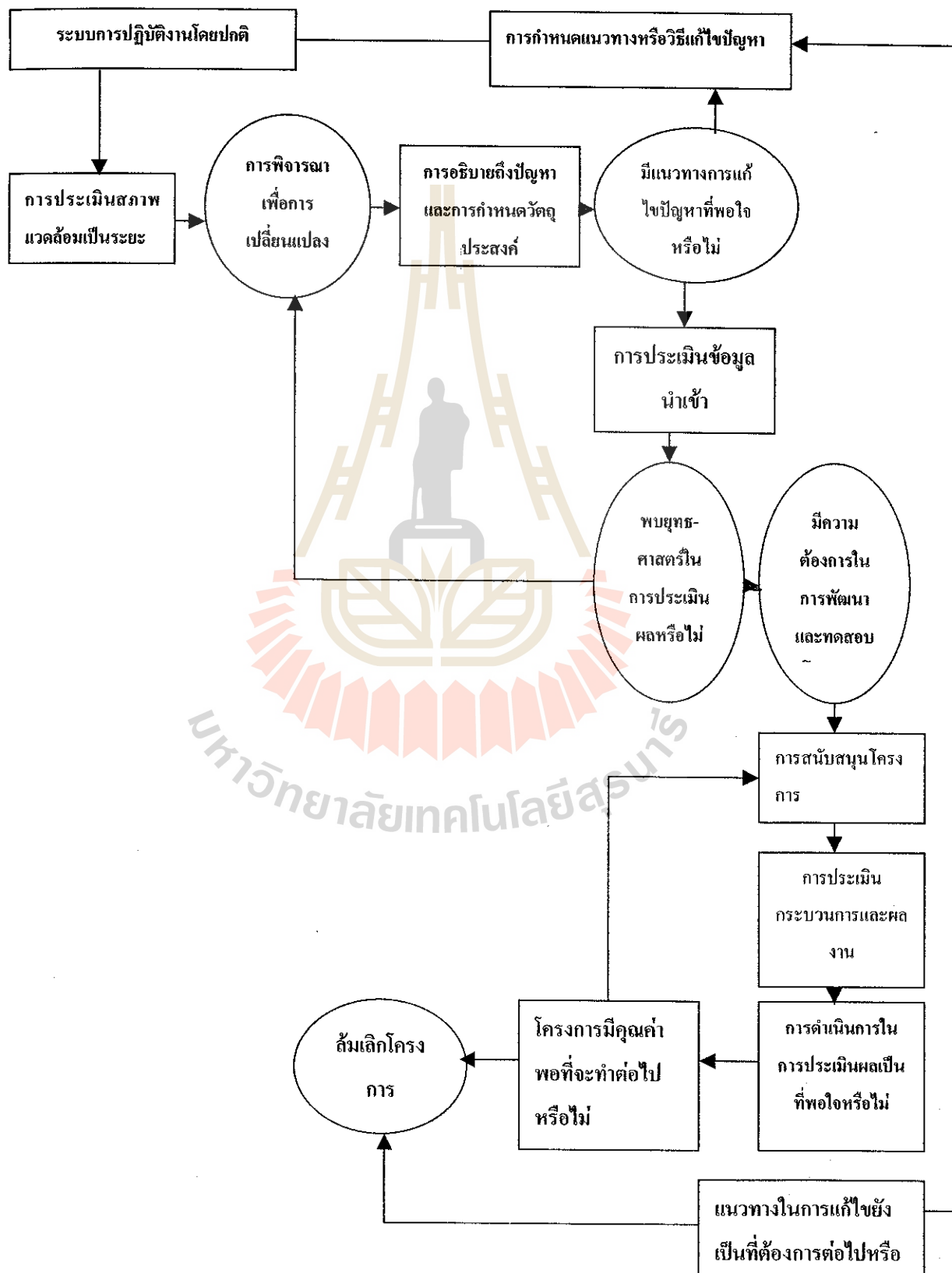
เกณฑ์ตามเหตุ (Consequential criteria) เป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเป็นเกณฑ์ที่ต้องผันแปรไปตามสถานการณ์ในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานอยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้โครงการมีความเป็นไปได้หรือดำเนินงานได้ หรือเพื่อให้การดำเนินงานโครงการสอดคล้องกับภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งหากใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ตั้งขึ้นเป็นตัวเปรียบเทียบอาจทำให้โครงการนั้นเป็นไปได้ไม่ได้ หรือโครงการอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งหมดได้ ผลงานของโครงการ

การอาจสูงหรือต่ำกว่าที่ควรจะเป็น แต่ก็ต้องเป็นเกณฑ์ที่ใช้ได้ทั้งนี้เพราะมีเหตุการณ์ที่ให้ออกยอมรับเกณฑ์นั้น เช่น ในภาวะเงินเฟ้อราคาสินค้าทุกชนิดจะต้องเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า

อนึ่งการประเมินโครงการทั้ง 4 แบบที่กล่าวมาแล้วจะต้องมีการประสานสัมพันธ์เสมอ จะใช้แบบใดแบบหนึ่งย่อมจะทำให้คำตอบกับการบริหารโครงการที่ไม่ชัดเจน ดังนั้นการประเมินโครงการที่ดีจะต้องเป็นกระบวนการที่เป็นระบบและมีการบูรณาการทุกแบบเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นการประเมินผลโครงการที่ครบสมบูรณ์และถ้าเป็นไปได้จะต้องมีการประเมินสิ่งเกี่ยวพันอื่นๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากที่โครงการได้สิ้นสุดไปแล้วในระยะเวลาหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นเวลานานหรือสั้น ๆ ก็ได้ โดยพิจารณาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคล และสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ที่มีการบริหารโครงการนั้น การประเมินประเภทนี้ เรียกว่า การประเมินผลกระทบ (Impact evaluation)

แผนภูมิกระบวนการประเมินโครงการแบบ CIPP

จากแผนภูมิข้างต้น โดยเริ่มต้นจากมุมซ้ายบนของแผนภูมิแสดงให้ทราบว่า การดำเนินงานโครงการใด ๆ ขององค์การจะต้องมีการประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการ โดยจะต้องมีการประเมินทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโครงการ ผลจากการประเมินสภาพแวดล้อมโครงการจะทำให้มีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงโครงการ ซึ่งถ้าเป็นการตัดสินใจไม่เปลี่ยนแปลงโครงการ โครงการนั้นจะดำเนินงานต่อไปเป็นปกติ แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงโครงการผู้ดำเนินโครงการจะต้องชี้แจงให้เห็นถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของโครงการ ถ้าไม่สามารถหาแนวทางที่พอใจในการแก้ไขปัญหาได้ การประเมินข้อมูลนำเข้าก็จะได้รับการตัดสินใจในการดำเนินการ การประเมินข้อมูลนำเข้าจะต้องมียุทธศาสตร์หรือวิธีการประเมินที่เหมาะสม การทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ จะต้องได้รับการพัฒนาขึ้นทั้งหมดนี้เพื่อให้โครงการที่ได้รับการตรวจสอบข้อมูลนำเข้านี้ เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้ หลังจากนั้นก็ต้องมีการประเมินกระบวนการและผลผลิตหรือผลงานว่า กระบวนการทั้งสองชนิดมีคุณค่าหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ถ้ากระบวนการและผลผลิตได้รับการพิจารณาตัดสินใจว่าดีมีคุณค่าไม่คุ้มกับทุนและแรงงาน โครงการนั้นอาจได้รับการตรวจสอบอีกครั้งหรืออาจล้มเลิกไปเลยก็ได้ อย่างไรก็ตามโครงการนั้นมีกระบวนการและผลผลิตที่มีคุณค่าควรแก่การพึงพอใจ โครงการนั้นจะได้รับการแก้ไขปัญหาและสามารถสนับสนุนให้ดำเนินกิจการต่อไปได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการประเมินโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีการกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างตามนิยามของประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากร (Population) หมายถึง สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการที่ผู้ประเมินจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน

ในการประเมินครั้งนี้ประชากร หมายถึง สมาชิกชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเนื่องมาจากการประหยัดเวลาและงบประมาณที่ต้องใช้เป็นจำนวนมากในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรซึ่งหมายถึงชาวบ้านและกรรมการกองทุน

ในการประเมินครั้งนี้ชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ใช้การสุ่มเลือกอย่างมีระบบ คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด / สมาชิก 1 คน / 1 ครั้วเรือน

ตัวชี้วัด และตัวแปร ที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable) หมายถึง คุณลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ที่มีค่าตัวแปรเปลี่ยนในรูปของปริมาณหรือคุณภาพตั้งแต่ 2 ค่าขึ้นไป เช่น คน วัตถุ เหตุการณ์ต่าง ๆ หรือสถานที่

ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา นั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ มีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (สมทรง อัจฉกุล , 2538)

ในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ เช่น รูปแบบของปริมาณ วิชาการ ศึกษา ประสบการณ์ การบริหาร โครงการกองทุนหมู่บ้าน

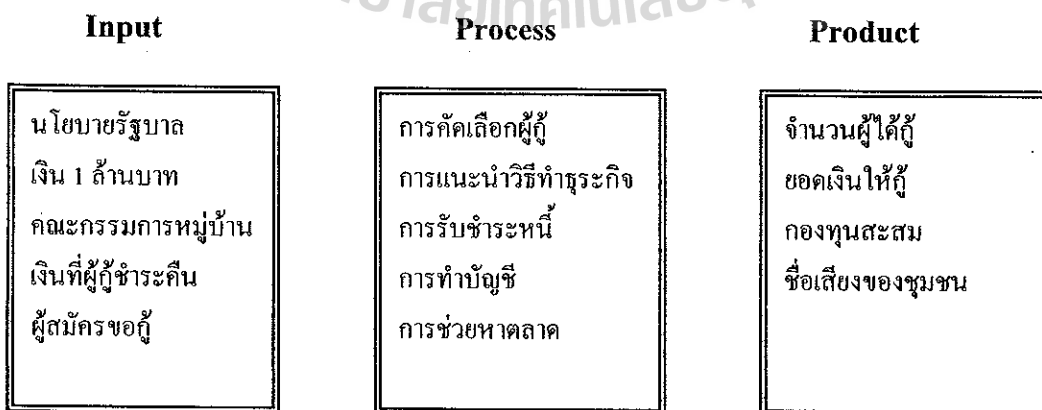
ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ในการประเมินครั้งนี้ได้แบ่งตัวแปรและตัวชี้วัดออกเป็น 2 หน่วยระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยเน้นที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการประเมินผลผลิตการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ โดยเน้นที่สมาชิกผู้กู้

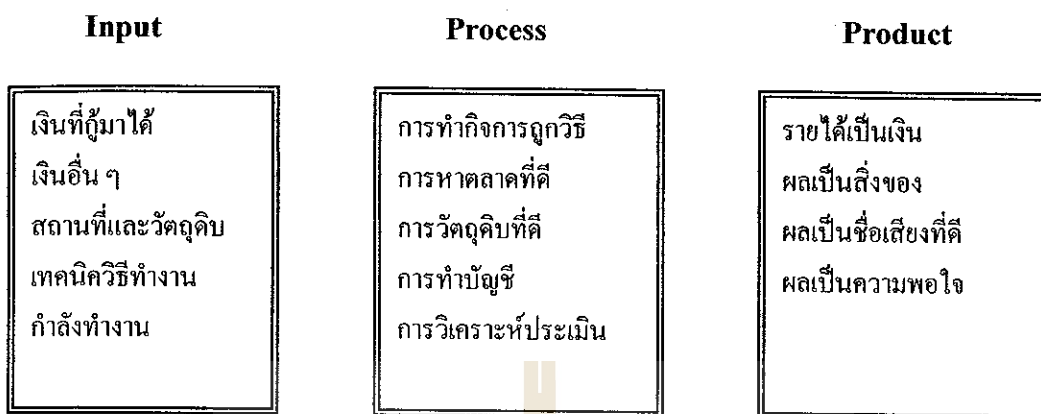
ในแต่ละหน่วยจะมีปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

หน่วยระบบ A : การบริหารจัดการกองทุนและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B : การประเมินผลผลิตการดำเนินงานของผู้กู้

ตัวแปร ที่ใช้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนมีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ต่อกัน การยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบและแก้ปัญหาในชุมชน
2. ปัจจัยด้านสังคม ความเป็นอยู่ของครอบครัวในชุมชน มีความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ เป็นแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอย่างต่อเนื่อง มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ในชุมชนมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางด้านสังคม
3. ปัจจัยด้านการปกครอง ผู้นำที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม มีความยุติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างประชาสังคมของหมู่บ้าน
4. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ความสามารถในการระดมเงินกองทุนในหมู่บ้านและชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียด ดังนี้

1. บริบทชุมชน โดยภาพรวมคือ ความเข้มแข็งของชุมชน ด้านสังคม การเมือง การปกครอง และด้านเศรษฐกิจของชุมชน

2. ปัจจัยนำเข้า คือ นโยบายรัฐบาลเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแห่งละ 1 ตำบล คณะกรรมการกองทุน เงินกู้ที่สมาชิกผู้ขอกู้ชำระคืน ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อขอกู้เงินกองทุน
3. กระบวนการดำเนินการ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการ การคัดเลือกสมาชิกผู้กู้ การแนะนำเพื่อประกอบการทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การจัดทำบัญชี การส่งเสริมการตลาด
4. ผลผลิต คือ ผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ผลกระทบทางตรง ได้แก่ จำนวนผู้กู้และรายได้หรือผลประโยชน์ของกองทุน ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ กองทุนที่มีศักยภาพและความเข้มแข็ง มีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการตลาด มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น แบบสัมภาษณ์ , สังเกต , การใช้ข้อมูลมือสอง , แบบสอบถาม , การจัดเวทีประชาคม และแบบรายงาน บร. 1-12 ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์

- บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน
- บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- บร. 3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนชุมชน
- บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร. 5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนชุมชน
- บร. 6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนชุมชน (เวทีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ)
- บร. 7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของสมาชิกในชุมชน
- บร. 8 โครงการเศรษฐกิจชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร. 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (เรื่องระเบียบกองทุน, การส่งคืนเงินกู้ของสมาชิก)
- บร. 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชน (การกู้เงินไปประกอบอาชีพ ดี หรือ ไม่ดี)
- บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (กลุ่มผู้กู้เงินกองทุน)
- บร. 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

2. แบบสังเกต

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธี ได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่างๆ ดังนี้

- บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน)

สัมภาษณ์ – สมาชิก ผู้สูงอายุ พระสงฆ์ อดีตผู้นำชุมชนและผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชนและคณะกรรมการกองทุนชุมชนตะคองเก่า (ศึกษาจากบันทึกและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม)
- บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

สัมภาษณ์ – สมาชิกกลุ่มตัวอย่าง ต้องมีผู้นำชุมชน ผู้นำกองทุน คณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการกองทุนโดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับสถานภาพ อาชีพ ของสมาชิกในชุมชน
- บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

สัมภาษณ์ - สมาชิกกลุ่มตัวอย่าง ต้องมีผู้นำชุมชน ผู้นำกองทุน คณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการกองทุนโดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับสถานภาพ อาชีพ ของสมาชิกในชุมชน
- บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติการรายเดือน)

รายงาน – นักศึกษารายงานข้อมูลในการปฏิบัติงาน และการเปลี่ยนแปลงใน ทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
- บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

การจัดประชุมเวทีระดับชุมชน และระดับตำบล – สมาชิกและผู้นำกองทุนชุมชน รายงานผลการบริหารจัดการกองทุนชุมชนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ โดยมีเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่พัฒนากรคอยชี้แนะ

- บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
การจัดประชุมเวทีชาวบ้านในชุมชน และในระดับตำบล - ชาวบ้านและผู้นำกองทุนแต่ละชุมชนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการประกอบอาชีพ
- บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
สัมภาษณ์ - นักศึกษาจำนวน 12 ชุมชนสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล ประธานชุมชน เสาสูง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โครงการการประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เทศบาลนคร นครราชสีมา
- บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
สัมภาษณ์ตามเรื่องที่กำหนดหรือเพิ่มเติม - สมาชิกกลุ่มตัวอย่าง ต้องมีผู้นำชุมชน ผู้นำกองทุน คณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการกองทุนโดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับสภาพ อาชีพ ของสมาชิกในชุมชน หรือเมื่อมีการจัดเวทีประชาคม
- บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
การจัดประชุมเวทีชาวบ้านในชุมชน และระดับตำบล - สมาชิกและผู้นำชุมชน สรุปบทเรียนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยมีเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมและพัฒนารคอยชี้แนะ
- บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
สัมภาษณ์ - สมาชิกกลุ่มตัวอย่างอาชีพ ทุกอาชีพที่ทำการกู้เงิน
- บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
การจัดประชุมเวทีชาวบ้านระดับชุมชน และระดับตำบล - สมาชิกในชุมชนจัดทำแผนแม่บทชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมและพัฒนารคอยชี้แนะ

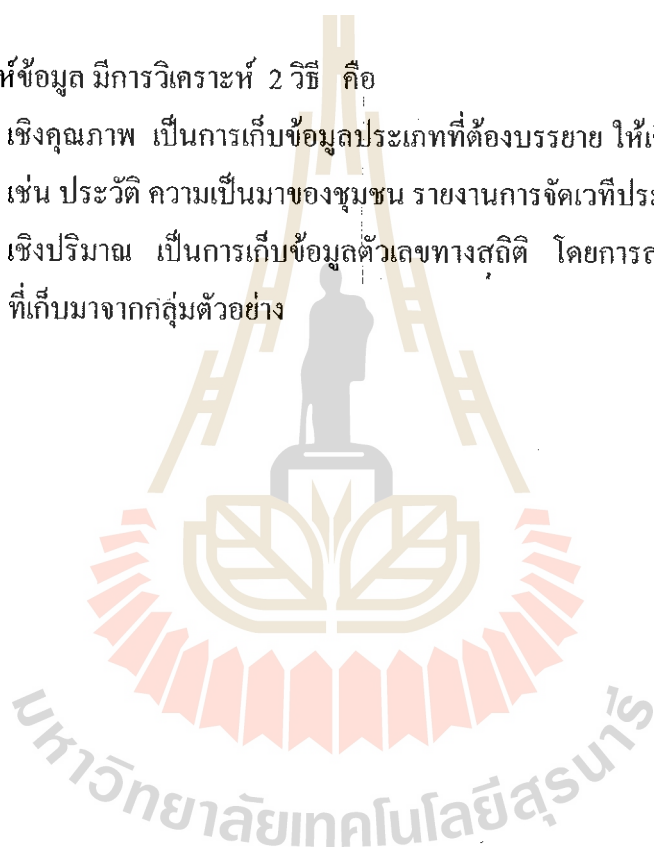
2. การสังเกต

- แบบมีส่วนร่วม คือการสังเกต พฤติกรรม คำพูด ท่าทาง ความรู้สึกทางอารมณ์ และอื่น ๆ ในขณะที่การสัมภาษณ์ สอบถามส่วนตัว หรือขณะจัดเวทีประชาคม
- แบบไม่มีส่วนร่วม คือการสังเกต ข่าวสาร การพูดพาดพิง การวิจารณ์และอื่น ๆ ขณะอาศัยอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ขณะจัดเวทีประชาคม หรือได้ยินมาจากที่อื่น ๆ

วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิเคราะห์ 2 วิธี คือ

- เชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลประเภทที่ต้องบรรยาย ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เช่น ประวัติ ความเป็นมาของชุมชน รายงานการจัดเวทีประชาคม
- เชิงปริมาณ เป็นการเก็บข้อมูลตัวเลขทางสถิติ โดยการสรุปจำนวนจากข้อมูลที่เก็บมาจากกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1 – 5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

3.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ เพียงใด

3.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวก และด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

3.3 เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

3.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี – เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

หลักวิชาการต่างๆที่ปรากฏในบทนี้เป็นหลักวิชาที่ผู้วิจัยได้ประมวลจากแนวความคิดหรือการปฏิบัติงานในหมู่บ้านและชุมชนเพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินผลบริบทชุมชน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ ให้มีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น และมีความถูกต้องมากขึ้น ในการทำสารนิพนธ์

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ

สังคมไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วยประชากร กว่า 75 % ใช้ชีวิตในชนบทและประกอบอาชีพทางการเกษตร และยังขาดคุณภาพชีวิตในส่วนที่ถือว่าเป็นมาตรฐานของการครองชีพขั้นพื้นฐานทั้ง ๆ ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม ดังนั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างถูกต้องควรมุ่งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ที่ยากจนทางจิตใจ และความยากไร้ทางวัตถุทั้งหลาย โดยกำหนดขอบเขตของชีวิตที่ต้องพัฒนาให้มีคุณภาพตามความจำเป็น และข้อจำกัดทางด้านสังคม

สาเหตุของความยากจนของประเทศเกิดจาก

- จากภัยธรรมชาติ เนื่องจากประชากรกว่าร้อยละ 75 อาศัยอยู่ในชนบท และประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งต้องอาศัยดินฟ้าอากาศเป็นปัจจัยหลัก
- เกิดจากตัวบุคคล เนื่องจากเหตุหลายประการคือ การมีบุตรมากเกินไป การเลือกงานทำและก่อให้เกิดปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานและอาชีพดั้งเดิมความเกียจคร้าน และความฟุ่มเฟือย

จากรายงานการประชุมประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีคุณจักรมณฑ์ ผาสุกวนิช เป็นเลขาธิการ ได้เสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งต้องพัฒนาทั้ง ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและทักษะความรู้ความสามารถ เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างมีคุณภาพ เพียงพอต่อการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนและลดช่องทางการกระจายรายได้ ตลอดจนการปรับระบบบริหารจัดการคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพคนไทยให้สามารถนำความรู้ไปช่วยเสริมทักษะในการประกอบอาชีพและหารายได้ สามารถปรับตัวกับกระแสโลกาภิวัตน์ และเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขยายโอกาสทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพการจัดการการศึกษา และยกระดับทักษะฝีมือแรงงานและกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการบริหารจัดการระบบการคุ้มครองทางสังคม โดยให้ชุมชนและภาคีต่าง ๆ มีบทบาทและส่วนร่วมในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขยายระบบประกันสังคมให้กับกลุ่มแรงงานนอกระบบ และการปรับปรุงบริหารจัดการ เพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรม โดยให้ชุมชนรับผิดชอบในการแก้ปัญหามากขึ้น

2. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างมีคุณภาพ เพื่อช่วยสร้างงานและรายได้ โดยเร่งรัดการส่งออก และพัฒนาตลาดภายในประเทศ

3. ปรับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการปกครองในระดับท้องถิ่น

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง(SMEs)

กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ในช่วงปี 2544 - 2549 กระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้จัดทำแผนนโยบายของกระทรวงฯ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 โดยจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนพร้อมกับการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ สนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการเดิม เพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินให้ผู้ประกอบการใหม่ อันจะช่วยสร้างและรักษาฐานการผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้ และการส่งออก

ภาวะการขาดดุลของประเทศ

ปัญหาของระบบเศรษฐกิจไทย คุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการค้าขาดดุลของประเทศไทยอยู่ในอัตราที่สูง (5.6 - 8% ของ GDP) รวมทั้งภาวะเงินเฟ้อ (4%) มาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2536 เนื่องจากการขาดดุลการค้าและรายได้ จากภาคบริการและ การท่องเที่ยวลดลง ประกอบกับหนี้ระยะสั้นจากต่างประเทศ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รัฐบาลเริ่มดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ที่เน้นรักษาเสถียรภาพและชะลอการเจริญเติบโตให้ขยายตัวรวดเร็วเกินไป โดยใช้นโยบาย การเงินตึงตัว ที่พยายามให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดอยู่ในระดับสูง และควบคุมดูแลการขยายตัวของสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ พร้อมกับมาตรการจูงใจให้มีการปรับสภาพหนี้ต่างประเทศภาคเอกชน ให้เป็นหนี้ระยะยาวมากขึ้น

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลกที่ผ่านมา มีผลกระทบโดยตรงต่อการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และการปรับตัวทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สำหรับประเทศไทย การกำหนดทิศทาง การพัฒนาประเทศในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเอาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์

มาเป็น ปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายแนวทาง แผนงานและโครงการพัฒนา โดยเฉพาะกระแสการปรับตัวสู่ระบบ เศรษฐกิจเสรี การเปิดเสรีทางการค้า การรวมกลุ่มกัน พัฒนาเขตเศรษฐกิจและเขตการค้าเสรี ซึ่งภายใต้การสนับสนุน ของเทคโนโลยีด้านสื่อสารโทรคมนาคม ที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ช่วยเป็นตัวเร่งให้ขบวนการรวมกลุ่ม มีความเข้มข้น และเกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ มากขึ้น โดยแต่ละประเทศ รวมทั้ง ประเทศไทยจะต้องเน้นการใช้ ความได้เปรียบของตนเอง และสร้างพันธมิตรที่มีผลประโยชน์เกื้อกูลกัน เพื่อความอยู่รอด ในกระแสโลกในอนาคต

สรุปสภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ดังนี้

การพัฒนาในระยะ 35 ปี ที่ผ่านมาส่งผลให้เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวอย่างน่าพอใจในหลายด้าน ทำให้คนไทย มีรายได้ ฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาโดยตลอด ก่อนการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ช่วงปี 2449 - 2501 เศรษฐกิจไทยมีอัตราการขยายตัว เพียงร้อยละ 3.9 ต่อปี โดยมีสาขาเศรษฐกิจหลักคือ เกษตรดั้งเดิม มีสัดส่วน 80 % ฐานะของประชาชนอยู่ในระดับยากจน โดยมีรายได้ต่อหัวเพียง 2,100 บาท/คน/ปี โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค รวมทั้งสาธารณูปการขาดแคลน และระบบไม่ได้มาตรฐานสากล

ภาพรวมของเศรษฐกิจในปี 2540 อยู่ในภาวะซบเซา เนื่องจากวิกฤตทางการเงินที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี ได้แก่ การแข็งค่าเงินบาท การเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยน การระงับการดำเนินงานของ 58 สถาบันการเงิน รวมถึง นโยบายเข้มงวดด้านการเงิน การคลังเพื่อกู้ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่มและปรับลดการใช้จ่าย ภาครัฐในครึ่งหลังของปี ค่าเงินบาทที่อ่อนลง อัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น การขาดสภาพคล่องของระบบการเงิน และการ จ้างงานส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย คือ ความผันผวนจาก วิกฤตการณ์การเงินของประเทศอื่นในภูมิภาค

ช่องว่างของการออม - การลงทุนขยายกว้างมาก เนื่องจากการออมภาค ครัวเรือนลดลงอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับ การกำหนดมาตรการแก้ไขทั้งการเพิ่มรายได้และประหยัดรายจ่าย แต่ก็ยังไม่ทำให้การออม ต่อครัวเรือน มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่งผลให้มีการนำเงินกู้ระยะสั้นจากต่างประเทศ เข้ามาใช้ในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง และให้ผลตอบแทนสูงในระยะสั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิด ประสิทธิภาพและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เช่น การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์และการเก็งกำไรในตลาดทุน

ด้านการเงินและการลงทุนเงินทุนต่างประเทศไหลออกจากไทย เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาทั่วโลกตั้งแต่ปี 2534 ทำให้ประเทศอุตสาหกรรมหลักชะลอการลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของค่าเงินเยน ได้ส่งผลกระทบต่อให้ญี่ปุ่น ย้ายฐานการผลิตสินค้าส่วนหนึ่ง ไปยังจีนและเวียดนามมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าที่ใช้แรงงานมาก เช่น สิ่งทอ และเครื่องหนัง ส่งผลให้เงินทุนต่างประเทศไหลออกจากไทยเป็นจำนวนมาก แม้จะมีการเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้น ของนักธุรกิจญี่ปุ่น เนื่องจากค่าเงินเยนแข็งตัวในระหว่างปี 2537 - 2539

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ปัญหาความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชนเป็นปัญหาหลักของกลุ่มประเทศโลกที่ 3 และประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภัยต่อความมั่นคงของประเทศเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น อาชญากรรม การละทิ้งถิ่นฐาน ซึ่งกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศในที่สุด

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

คนไทยในอดีตอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยาย ในการดำเนินชีวิต หรือ วิถีชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่น ๆ ตามมาอีกมาก เช่น ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก

สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการณโดยพัฒนาทั้งด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ จากวิกฤติที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรัชญาเป้าหมายการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ถ่านียมกระแสดัฒนธรรมและสินค้จากต่างประเทศ

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ประเมินตัวเลขนำเข้าสินค้ฟ้่มเพื่อเทียบระหว่างปี 2540 กับ 2544 พบว่าการเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปี 2540 มีมูลค้มน้เข้าสินค้ฟ้่มเพื่อ 77,757 ล้านบาท แต่ปี 2544 มีจำนวน 131,404 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนเพิ่มขึ้นประมาณ 70 % แหล่งน้เข้าสินค้ฟ้่มเพื่ออันดับที่ 1 คือ ประเทศ ญี่ปุ่น และรองลงมาคือ สหภาพยุโรป (E.U.)

ปี 2544 เฉพาะญี่ปุ่นประเทศเดียว คนไทยน้เข้าสินค้ฟ้่มเพื่อมีมูลค้ 26,361 ล้านบาท รองลงมาคือฝรั่งเศส ได้แก่ น้หอม เครื่องสำอาง บร้ันดี และ ไวน์ ประมาณ 3,746 ล้านบาท

กระทรวงการคลังรายงานว้ในเดือนพฤศจิกายน ปี 2543 เทียบกับเดือนพฤศจิกายน ปี 2544 คนไทยเริ่มกลับมามีรสนิยมในการ ชื้อเสื้อสูท และเสื้อฝ้่านอก คิดเป็น 53 % นาฬิกา 27% และสินค้ฟ้่มเพื่อ 3 อันดับแรก ของปีงบประมาณ 2545 (ตุลาคม 2543 – พฤศจิกายน 2544) เป็นสุรต่างประเทศ ซึ่งมีมูลค้เพิ่มขึ้น จากช่วงเดียวกันของปีงบประมาณ 2544 (ตุลาคม 2542 – พฤศจิกายน 2543) สูงขึ้นร้อยละ 6

2. บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านและชุมชน

ประวัติของชุมชนตะคองเก่า เดิมเป็นหมู่บ้านตะคองเก่า หมู่ที่ 7 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ติดกับลำตะคอง มีประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่ประมาณ 10 หลังคาเรือน สภาพโดยทั่วไปเป็นทุ่งนาและป่าโปร่ง อาชีพส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้านคือ การทำนา และมีบางกลุ่มที่เป็นเจ้าของที่นาแต่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ที่หมู่บ้าน

ต่อมามีการรวมบ้านตะคองเก่า บ้านบุมะค่า เข้าด้วยกันใช้ชื่อว่า บ้านบุมะค่า โดยมีผู้ใหญ่รุ่ง ผู้ใหญ่ชอบ ผู้ใหญ่บุญ เป็นผู้ใหญ่บ้านในการปกครองตามลำดับ เมื่อมีการรวมหมู่บ้านทำให้ประชาชนที่อยู่ในตัวเมืองเข้ามาซื้อที่ไว้เพื่อทำนา ทำสวน หรือซื้อไว้เพื่อขายต่อ

ปี พ.ศ. 2526 เทศบาลนคร นครราชสีมา ได้ขยายเขตพื้นที่เข้ามาคลุมพื้นที่ดังกล่าวให้อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนคร นครราชสีมา

ปี พ.ศ. 2534 ได้แยกออกมาจากบ้านบุมะค่าตั้งเป็นชุมชนให้ชื่อว่า “ชุมชนตะคองเก่า” มีผู้นำชุมชนคนแรกคือ นายเปี้ย เกิดหมื่นไวย ปกครองชุมชนและพัฒนาชุมชนด้านการคมนาคม ด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ มากมาย ต่อมาเมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทเข้ามาได้มีการคัดเลือกประธานชุมชนคนใหม่คือ นายสุรัชย์ สายจะบก และได้ดำรงตำแหน่งประธานกองทุนชุมชนด้วย

สภาพปัจจุบัน

ทำเลที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

ชุมชนเมืองตะคองเก่าเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ 62 ถนนมิตรภาพ 4 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	คลองส่งน้ำชลประทาน
ทิศใต้	ติดกับ	ถนนมิตรภาพ
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ชุมชนบ้านบุมะค่า
ทิศตะวันตก	ติดกับ	สุขเขตบ้านตะคองเก่า

ลักษณะประชากร

ชุมชนตะกองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือน 138 ครอบครั้ว มีบ้าน 117 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 509 คน เป็นชาย 247 คน เป็นหญิง 262 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่าชาย กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 – 50 ปีคิดเป็นร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของประชากร (ข้อมูล มกราคม 2545)

ลักษณะของประชากร	จำนวนประชากร (คน)	ร้อยละ
1. ประชากรทั้งหมด	509	100.00
เพศชาย	247	48.53
เพศหญิง	262	51.47
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	19	3.73
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	37	7.27
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	45	8.84
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	31	6.09
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	45	8.84
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	264	51.87
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	37	7.27
60 ปี 1 วันขึ้นไป	31	6.09
รวม	509	100.00

ในชุมชนมีผู้พิการ 6 คน เป็นเด็กและผู้สูงอายุ ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการของสาธารณสุขโดยผ่านทางอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

สภาพที่ดินและแหล่งน้ำ

สภาพที่ดินของชุมชนตะกองเก่า เป็นพื้นที่การเกษตรร้อยละ 80 ร้อยละ 15 เป็นที่อยู่อาศัยอีกร้อยละ 5 เป็นพื้นที่ว่างเปล่า พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เป็นของตนเอง อาชีพทำการเกษตรคือ การปลูกผักสวนครัว เช่น คะน้า กวางตุ้ง ขึ้นฉ่าย ผักชี ฯลฯ บางบ้านปลูกไม้ดอกและไม้ใบ เช่น ดอกดาวเรือง ดอกเบญจมาศ ดอกคัตเตอร์ ดอกช่อนกลั่น ปริก เตย ฯลฯ

แหล่งน้ำของชุมชน เมื่อก่อนชุมชนตะคองเก่าอาศัยน้ำจากลำตะคอง ซึ่งไหลผ่านชุมชนในการอุปโภค – บริโภค และใช้ในการเกษตรกรรมได้ตลอดทั้งปี ต่อมาทางเทศบาลได้เข้ามาสำรวจและวางท่อน้ำประปาเข้ามาในชุมชนทำให้ประชาชนในชุมชนมีน้ำประปาใช้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2 ตารางแสดงแหล่งน้ำในชุมชน (มกราคม 2545)

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	23		/
บ่อน้ำบาดาล	1	/	
สระน้ำ	13	/	/
คลองน้ำ	2	/	
รวม	39	-	-

ระบบสาธารณูปโภคของชุมชน

1. ไฟฟ้า มีการติดตั้งไฟฟ้าเข้ามาในชุมชนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2521 และติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะครอบคลุมภายในชุมชน
2. ถนน ในอดีตถนนของชุมชนใช้ไม่ได้ทุกฤดูกาล เนื่องจากถนนเป็นดินลูกรัง เป็นหลุมเป็นบ่อ โดยเฉพาะถนนเข้าชุมชนผ่านไปยังโรงเรียนสุนารี 2 เพราะเป็นที่ของเอกชน ต่อมาทางประธานชุมชน ได้ดำเนินการขอที่ดินส่วนดังกล่าวของเอกชนเพื่อที่จะทำถนน และได้เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2543 แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังไม่สามารถขอกู้ได้ก็จะเป็นทางลูกรังเหมือนเดิม แต่ทางเทศบาลนคร นครราชสีมา ก็ได้ไปทำการปรับถนนให้
3. ประปา เทศบาลนคร นครราชสีมาได้วางท่อน้ำประปาเข้ามาในชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2541 แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชน
4. ร่องระบายน้ำ ในชุมชนแห่งนี้ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากอยู่ติดกับลำตะคองน้ำจะไหลลงสู่ลำตะคองต่อไป

การศึกษา

การศึกษาของชุมชนตะคองเก่า ในชุมชนไม่มีโรงเรียนประจำชุมชน การศึกษาของลูก หลาน ต้องไปศึกษานอกชุมชน จำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนประชากรที่กำลังศึกษา (ข้อมูล มกราคม 2545)

ระดับชั้น	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	72	52.17
ระดับมัธยมศึกษา	41	29.71
นักศึกษาผู้ใหญ่	22	15.95
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	3	2.17
รวม	138	100.00

การศึกษาของสมาชิกในชุมชน ระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่จะเรียนที่โรงเรียนวัดโลกพรหม (อนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ 6) ที่ผู้ปกครองมีฐานะก็จะส่งให้เรียนตามโรงเรียนที่มีชื่อของจังหวัด ในระดับมัธยมศึกษาจะเรียนที่โรงเรียนสุรนารี 2 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6) ในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาจะศึกษาที่สถาบันมีชื่อในจังหวัด และในระดับศึกษาผู้ใหญ่จะเรียนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งจะสอนการศึกษาในสายสามัญและสายอาชีพทำให้สมาชิกในชุมชนมีอาชีพที่ดีขึ้น

สุขภาพอนามัย

สุขภาพของประชาชนในชุมชนตะคองเก่าได้รับการดูแลและแนะนำจากเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และสามารถใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท รักษาทุกโรคได้ที่ โรงพยาบาลโคราสมโมเรียล

ด้านวัฒนธรรมและสังคม

ด้านวัฒนธรรม ชุมชนตะคองเก่าไม่มีวัดประจำชุมชน ในการทำบุญของประชาชนในชุมชนจะไปวัดใกล้เคียงรอบนอกชุมชน ได้แก่ วัดโลกพรหม วัดหนองหญ้างาม วัดต่างตา เป็นต้น

ประเพณีของชุมชนตะคองเก่าส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีวันสำคัญต่าง ๆ เช่น

- งานบุญขึ้นปีใหม่
- งานบุญสงกรานต์

- งานวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา ฯลฯ

ด้านสังคม ชุมชนตะคองเก่า เป็นชุมชนเมือง แต่ความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนเป็นระบบเครือญาติเป็นครอบครัวขยายมี ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อแม่ ลูก พี่น้อง อยู่รวมกันในปัจจุบันเมื่อลูกหลานแต่งงานก็จะแยกบ้านออกไปแต่ก็ยังอยู่ในรั้วเดียวกัน ความสัมพันธ์ของครอบครัวรักใคร่ป้องกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรกันเสมือนเครือญาติ

ด้านเศรษฐกิจของชุมชน

อาชีพเดิมของชาวชุมชนตะคองเก่าคือ การทำนา แต่เนื่องจากผลผลิตได้ผลไม่ดีนักจึงเปลี่ยนมาทำการเกษตรอย่างอื่นแทนคือ การทำสวนผัก เช่น คะน้า กวางตุ้ง ขึ้นฉ่าย ผักชี ฯลฯ การทำสวนไม้ดอกและไม้ใบ เช่น คัตเตอร์ ดอกดาวเรือง ปริก เตย ซ่อนกลิ่น เป็นต้น และอีกอาชีพหนึ่งที่สำคัญและทำควบคู่ไปกับการทำสวนดอกไม้คือ การมัดดอกไม้ ซึ่งจะมัดดอกไม้ขายเป็นกำ ๆ ละ 5 บาท 10 บาท ขายในช่วงก่อนวันพระ 1 วัน (เรียกว่าวันโกน)

อาชีพต่าง ๆ ในชุมชนจำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางจำแนกการประกอบอาชีพของชุมชนตะคองเก่า (ข้อมูล มกราคม 2545)

อาชีพ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การเกษตร	36	25.17
รับจ้าง	81	56.64
ค้าขาย	19	13.29
รับราชการ	7	4.90
รวม	143	100.00

จากตารางจะพบว่าจำนวนครัวเรือนที่สำรวจและจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพไม่เท่ากัน เนื่องจากบางครอบครัวทำ 2 อาชีพ เช่น ทำการเกษตรถ้าทำของตนเองเสร็จแล้วก็จะไปรับจ้างทำสวนของคนอื่นด้วย

รายได้ของประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,000 – 50,000 บาท ในการเก็บข้อมูลบางครอบครัวไม่ให้ข้อมูลในส่วนนี้ เนื่องจากกลัวว่าจะมีผลทางภาษีอากร รายได้ของประชาชนในชุมชนตะคองเก่าจำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางแสดงรายได้ของประชาชนในชุมชน (ข้อมูล มกราคม 2545)

รายได้เฉลี่ยต่อปี	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
1,000 – 5,000 บาท	5	3.62
5,001 – 10,000 บาท	7	5.08
10,001 – 20,000 บาท	19	13.77
20,001 – 30,000 บาท	29	21.01
30,001 – 50,000 บาท	29	21.01
50,001 – 100,000 บาท	27	19.57
ไม่ให้ข้อมูล	22	15.94
รวม	138	100.00

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ตามความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือกรอบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ที่ใช้ประเมินกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีในชุมชนตะกองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีผู้เข้าร่วมประชาม 112 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 81.16 ของจำนวนครัวเรือน พบว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของเงินกองทุน 1 ล้านบาท โดยเข้าใจว่าเป็นเงินให้เปล่าตามที่มีการหาเสียงไว้ สมาชิกในชุมชนไม่มีความสนใจในกองทุน แต่สนใจการได้มาของตัวเงินมากกว่า เพื่อนำมาเป็นทุนหมุนเวียน สร้างรายได้เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ของสมาชิกในชุมชน

1.2 เงิน 1 ล้านบาท เป็นกองทุนที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ เพื่อเป็นเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประชาชนได้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน สร้างงานเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความกินดีอยู่ดีดีขึ้นกว่าเดิม เพิ่มเดิมจากที่เป็นอยู่ ชุมชนตะกองเก่าได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545

1.3 คณะกรรมการกองทุนชุมชน ได้รับการคัดเลือกมาจากการประชุมของสมาชิกในสัดส่วนชายและหญิงใกล้เคียงกัน ซึ่งกองทุนชุมชนตะคองเก่า มีคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 7 คน เป็นหญิง 8 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ถ้าอยู่ในตำแหน่งครบ 1 ปี ต้องถูกจับสลากออกกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการที่มีอยู่ และเลือกตั้งขึ้นมาแทนจากการประชุมประชาคมของสมาชิก 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด คณะกรรมการที่ถูกเลือกขึ้นมาแทนจะดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี ตามวาระและหมดวาระพร้อมกันเมื่อครบ 2 ปี คณะกรรมการกองทุนได้รับการคัดเลือกเข้ามา จะทำหน้าที่บริหารจัดการเงินกองทุนชุมชน หนึ่งล้านบาท ต้องทำหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง สุจริตยุติธรรม คณะกรรมการกองทุนชุมชนตะคองเก่ามีดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางแสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนชุมชนตะคองเก่า

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายสุรชัย สายจะบก	ประธานกองทุนฯ
2.	ว่าที่ร.ต.หญิงธัญญา ธัญญสนธิ	รองประธานฯ คนที่ 1
3.	นางหยาดฟ้า สุมินทน	รองประธานฯ คนที่ 2
4.	นางชนานุช ชัยชนะ	เลขานุการ
5.	นางศรีสะอาด กรมค้ำพลู	ผู้ช่วยเลขานุการ
6.	นายสุรศักดิ์ แลจะบก	เหรัญญิก
7.	นางชุชีพ ฤทธิจันอัด	ผู้ช่วยเหรัญญิก
8.	นางสุรภา จงท่วมกลาง	นายทะเบียน
9.	นายสมศักดิ์ ฤทธิจันอัด	ผู้ช่วยนายทะเบียน
10.	นายเปี้ยก หวังเกี่ยวกลาง	กรรมการฝ่ายตรวจสอบ
11.	นางลำรวาย พามี	กรรมการฝ่ายตรวจสอบ
12.	นายศรัทธา แลจะบก	กรรมการฝ่ายตรวจสอบ
13.	นายณรงค์ อินจะบก	กรรมการฝ่ายตรวจสอบ
14.	นายพร แก่นโพธิ์	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
15.	นางสมนึก เกิดหมื่นไวย	ฝ่ายประชาสัมพันธ์

1.4 อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

- เงินที่ผู้ชำระคืน เมื่อผู้กู้นำเงินมาชำระคืนจะมีดอกเบี้ยเข้ามาด้วยส่วนหนึ่ง ทำให้กองทุนมีดอกผล สามารถนำมาพัฒนาและบริหารกองทุนต่อไปได้
- ผู้สมัครขอกู้ ผู้สมัครขอกู้ต้องเป็นสมาชิกของกองทุนและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุน

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า สมาชิกผู้ขอกู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักของตนเองอยู่แล้ว และได้ขอกู้เงินกองทุนชุมชนเพิ่มเพื่อเป็นทุนสมทบในการประกอบอาชีพ การคัดเลือกผู้กู้ต้องพิจารณาว่า ผู้กู้ต้องเป็นสมาชิกของกองทุนชุมชนตะคองแก้ว มีเงินฝากประจำจะตามระเบียบของกองทุน ยื่นเอกสารขอกู้บอกวัตถุประสงค์ในการขอกู้อย่างชัดเจน กู้ได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท ทำสัญญาเงินกู้และมีบุคคลค้ำประกัน 2 คน หรือมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน แต่คณะกรรมการ ได้ถือเสียงข้างมากในการขอมติในที่ประชุมเพื่อคัดเลือกสมาชิกผู้ขอกู้เงินกองทุนชุมชน

2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า เมื่อก่อตั้งและดำเนินการบริหารกองทุนในระยะแรกได้มีการแนะนำแนวทางในการทำบัญชีกองทุนจากหลายหน่วยงาน หลายแบบ แต่หลังจากการทำแล้วสรุป ให้ทำตามแบบของการอบรมจากกรมอาชีวศึกษา ซึ่งจัดอบรมขึ้นที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา นครราชสีมา การทำบัญชีกองทุน ฯ เป็นบัญชีที่ซับซ้อนและยากมากสำหรับคณะกรรมการที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี เหนือญาติได้รับการอบรมการทำบัญชีหลายครั้ง แต่เป็นการอบรมที่หลากหลายไม่เป็นจุดเดียวทำให้เกิดการสับสน ซึ่งคณะกรรมการไม่เคยมีประสบการณ์และขาดการเรียนรู้มาก่อนจึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไขเมื่อทำการผิดพลาด แต่ด้วยความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการที่รับผิดชอบฝ่าย เหนือญาติได้จัดทำบัญชีไปตามความคิดที่เข้าใจแต่ไม่ผิดต่อระบบบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และได้จัดทำรายงานประจำเดือนเสนอต่อกองสวัสดิการสังคมเทศบาลนครราชสีมา

2.3 การแนะนำเพื่อประกอบการทำธุรกิจ เมื่อสมาชิกผู้ขอกู้ได้นำเงินกู้ที่กู้ยืมของกองทุนไปประกอบอาชีพของตน ส่วนใหญ่สมาชิกจะนำไปต่อยอด หรือเป็นทุนหมุนเวียนในกิจการเดิมที่ทำอยู่แล้ว ทางคณะกรรมการจึงไม่ค่อยได้แนะนำอะไรมากนัก จะมีก็เพียงแต่การสังเกตการณ์ดำเนินธุรกิจของผู้กู้ว่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2.4 อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A

- การรับชำระหนี้ ทางกองทุนชุมชนตะคองเก่า ได้มีการกำหนดให้กู้เป็นรายเดือน ชำระ 10 งวด ราย 2 งวด (ในภาคการเกษตรบางราย)
- บทบาทของนักศึกษา นักศึกษาบัณฑิตกองทุนชุมชนตะคองเก่า ได้เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือกองทุนฯ ในด้าน อธิบาย ชี้แจง ทำความเข้าใจให้กับสมาชิกกองทุนที่ยังไม่เข้าใจ มีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเรื่องเกี่ยวกับกองทุน และรายงานความเคลื่อนไหวของกองทุนในทุก ๆ ด้านแก่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ตามระเบียบที่ได้รับทุนการศึกษา ให้ความช่วยเหลือกับกองทุนตามโอกาสและในสิ่งที่สามารถช่วยได้

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ผลโดยตรง พบว่า กองทุนชุมชนตะคองเก่า มีผู้ขอกู้เงินจากกองทุนชุมชนจำนวน 80 ราย แต่คณะกรรมการอนุมัติให้กู้จำนวน 77 ราย ส่วน 3 รายที่ไม่อนุมัติให้กู้เนื่องจากคณะกรรมการเห็นว่าผู้ขอกู้ทั้ง 3 รายไม่มีกำลังพอที่จะส่งเงินคืน ผู้กู้ทั้ง 77 ราย กู้เป็นเงินจำนวน 1,129,000 บาท (ในการกู้แบ่งเป็น 5 งวด) มีผลทำให้เงินกองทุนชุมชนเกิดการหมุนเวียน เพื่อที่จะช่วยเหลือให้สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม ลดการเป็นหนี้สินนอกระบบ

3.2 ผลกระทบโดยตรง กองทุนชุมชนตะคองเก่ามีสมาชิกจำนวน 156 คน มีเงินฝากสะสมออมทรัพย์ 59,989.38 บาท (ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2545) มีผู้กู้จำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.36 ของยอดสมาชิก ในการกู้แต่ละงวดแยกเป็นอาชีพต่าง ๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงจำนวนผู้กู้ในแต่ละงวดของชุมชนตะกอกเก่า (ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545)

งวดที่	อาชีพ	จำนวน (คน)	จำนวนเงิน (บาท)
1	ค้าขาย	11	127,000
	การเกษตร	5	65,000
	เลี้ยงสัตว์	2	30,000
	บริการ	-	-
รวม	-	18	222,000
2	ค้าขาย	7	100,000
	การเกษตร	13	190,000
	เลี้ยงสัตว์	3	40,000
	บริการ	1	10,000
รวม	-	24	340,000
3	ค้าขาย	7	105,000
	การเกษตร	8	127,000
	เลี้ยงสัตว์	-	-
	บริการ	1	20,000
รวม	-	16	252,000
4	ค้าขาย	6	95,000
	การเกษตร	5	75,000
	เลี้ยงสัตว์	-	-
	บริการ	2	30,000
รวม	-	13	200,000
5	ค้าขาย	3	60,000
	การเกษตร	2	35,000
	เลี้ยงสัตว์	-	-
	บริการ	1	20,000
รวม	-	6	115,000
รวม		77	1,129,000

3.3 ผลกระทบโดยอ้อม กองทุนชุมชนตะคองเก่า มีศักยภาพและความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง การคืนเงินกู้ของผู้กู้มีปัญหาในเรื่องของระยะเวลาในการคืนเงิน เนื่องจากปล่อยเงินกู้หลายงวด ระยะเวลาชำระคืนไม่ตรงกัน ทำให้การรับชำระเงินคืนจากผู้กู้มีการเลื่อนกำหนดระยะเวลาออกไป 7 วัน นับจากวันครบกำหนด

ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินการกองทุนชุมชน โดยการแลกเปลี่ยนกันในระดับกลุ่ม 39 ชุมชน ทุกวันศุกร์แรกของเดือน เพื่อติดตามและประเมินสภาพกองทุนที่กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนคร นครราชสีมา และการติดตามข่าวสารต่าง ๆ

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ตามความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือกรอบการประเมิน แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ที่ใช้ประเมินกองทุนชุมชน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1.1 ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้เป็นการกู้ไปเพื่อกิจการที่ทำอยู่ หรือเคยทำมาแล้ว ผู้กู้มีความรู้ความสามารถในอาชีพที่ทำอยู่มีประสบการณ์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้ด้วยตัวเองว่าทำแล้วจะขาดทุนหรือได้กำไร และคณะกรรมการจะพิจารณาถึงอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันด้วยว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน

1.2 อาชีพหลักและรายได้ของครอบครัวในชุมชนตะคองเก่า คือ อาชีพค้าขาย งานเกษตรกรรมปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และอื่น ๆ รายได้ของครอบครัวผู้กู้จะเป็นตัวชี้ว่า ผู้กู้สามารถนำเงินมาชำระคืนได้หรือไม่

1.3 หนี้สินของผู้กู้ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ หนี้สินนอกระบบ และหนี้สินในระบบ จากการสัมภาษณ์ และสอบถามสมาชิกในชุมชนที่ยอมเปิดเผยข้อมูลมีดังนี้

หนี้สินนอกระบบ คือ หนี้สินที่ผู้กู้ไปกู้มาจากนายทุน ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ในชุมชนตะคองเก่ามีหนี้สินนอกระบบ 15 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.87 ของครอบครัวในชุมชน รวมเป็นเงิน 1,055,000 บาท (ข้อมูล มกราคม 2545)

หนี้สินในระบบ คือ หนี้สินที่ผู้กู้บางส่วนมีหนี้สินกับธนาคาร เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อประชาชน ในชุมชนตะคองเก่าสมาชิกมีหนี้สินกับธนาคาร 11 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 7.97 ของครอบครัวในชุมชน รวมเป็นเงิน 2,222,000 บาท (ข้อมูล มกราคม 2545)

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า จำนวนเงินที่ได้จากการกู้เงินกองทุน ผู้กู้นำเงินที่ได้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพของตนเองบางรายนำเงินไปต่อยอดในกิจการที่ทำอยู่แล้ว แต่บางรายได้นำเงินกู้ของกองทุนชุมชนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์เพราะมีเหตุจำเป็น เช่น ขอู้ทำสวนแต่นำเงินไปชำระหนี้เก่า สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการว่าจะบริหารจัดการกองทุนอย่างไร และในการกู้เงินของแต่ละรายไม่เกิน 20,000 บาท

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ถ้าสมาชิกที่กู้ไปแล้วทำตามวัตถุประสงค์ที่ยื่นขอู้ และไม่มีปัญหาเนื่องจากผู้กู้มีประสบการณ์และความรู้ในการทำกิจการอยู่แล้ว

- การทำบัญชีรายวันและรายเดือนผู้กู้ส่วนใหญ่ไม่ทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เนื่องจากความเคยชิน สมาชิกจะมีความจำและคุ้นเคยอย่างวันนี่ลงทุนไปเท่าไรและจะได้กำไรเท่าไร โดยใช้การคาดคะเนจากประสบการณ์ที่ผ่านมา เช่น ช่วงโรงเรียนปิดภาคเรียนรายได้ก็จะลดลง

4. การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

4.1 ผลโดยตรง จากการสังเกตและสอบถามสมาชิกในชุมชน จากการกู้ยืมเงินกองทุนชุมชนของผู้กู้ สมาชิกผู้ขอู้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการสังเกตจากความเป็นอยู่ในครอบครัวของผู้กู้ หลังจากการนำเงินกองทุนไปใช้หมุนเวียนในกิจการของตน ผู้กู้รู้จักการบริหารจัดการเงินของตนเอง ผลผลิตที่ได้ก็เป็นของตนเอง เป็นความพึงพอใจที่ตนเองได้รับ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เมื่อผู้ขอู้ดำเนินโครงการครบกำหนดชำระเงินกู้ ผู้กู้ได้นำเงินมาชำระคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกที่ยังไม่ได้ขอู้เงินกองทุน

การชำระคืนเงินของผู้กู้ การชำระคืนเงินของผู้กู้ในชุมชนตะคองเก่า มีการแบ่งชำระเป็นราย 10 งวด มีผู้กู้ทั้งหมด 77 ราย และผู้ขอู้ 2 ราย ขอผ่อนชำระ 2 งวด ในชุมชนมีผู้มาชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเงินจำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.81 ชาดส่ง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.60 ส่วน 2 รายขอส่ง 2 งวด ผู้กู้ที่กู้เงินไปค้าขายและบริการจะสามารถส่งเงินได้ตรงตามกำหนดระยะเวลา ส่วนผู้กู้ที่ขอู้เพื่อไปทำการเกษตรบางส่วนไม่สามารถชำระได้ตรงตามกำหนดสาเหตุมาจากยังไม่สามารถเก็บผลผลิตมาจำหน่ายได้

รายได้เป็นเงิน กลุ่มผู้กู้อาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่จะนำเงินไปช่วยเสริมสภาพคล่องและปรับปรุงสภาพของร้านค้า ทำให้ไม่ก่อให้เกิดรายรับที่เพิ่มขึ้นจากรายรับเดิม ในการทำการเกษตรของผู้กู้ เมื่อผู้กู้นำผลผลิตไปจำหน่ายได้เงินมาชำระหนี้ของกองทุนแล้ว ก็จะมีเงินเหลือเก็บมากกว่าแต่ก่อนเพราะไม่ต้องนำเงินไปชำระหนี้ที่มีดอกเบี้ยแพง

ผู้ดูแลผลผลิตเป็นสิ่งของกลุ่มผู้ทำอาชีพเกษตร ปลูกพืชผักสวนครัว สวนดอกไม้ ก็จะได้ผลผลิตนั้น ๆ ในคุณภาพที่ดีขึ้น เมื่อผลผลิตมีคุณภาพราคาของผลผลิตก็จะดีขึ้นด้วย ส่วนในการเกษตรเลี้ยงสัตว์ผู้ดูแลก็สามารถนำเงินที่ผู้มาไปซื้อพันธุ์สัตว์เลี้ยงมาเพิ่มเติม เมื่อเลี้ยงต่อไประยะหนึ่งสัตว์เลี้ยงก็จะขยายพันธุ์ทำให้ผลผลิตของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์มีสัตว์เลี้ยงมากขึ้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง ผู้ดูแลขยายกิจการ พบว่า ถ้าจะคาดหวังการขยายกิจการ จากเงินกู้ที่ได้มากคงจะเป็นไปไม่ได้ เพราะการขยายกิจการได้ มาจากกิจการเดิมที่ทำอยู่ แล้วขยายตัวขึ้นจากตัวของมันเอง และส่วนหนึ่งเงินกู้ที่ได้จะช่วยในการเสริมสภาพคล่องของกิจการมากกว่า

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม ผู้ดูแลมีการพึ่งตนเอง พบว่า ก่อนการกู้เงินผู้ดูแลมีการพึ่งตนเองมาก่อน และเงินที่กู้ได้ก็เป็นเพียงการลดรายจ่ายหรือช่วยเสริมสภาพคล่อง และหมุนเวียนในระยะเวลาสั้น ๆ

ผู้ดูแลมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืนเป็นไปได้พอสมควรกับกลุ่มอาชีพค้าขายและกลุ่มเกษตรกร เนื่องจากผู้ดูแลมีกลุ่มลูกค้าและตลาดรองรับที่ชัดเจน และไม่ต้องรับผลกระทบจากธรรมชาติ และราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอนจากท้องตลาด

การกลับคืนถิ่นฐานของประชาชนในชุมชน ยังมีความเป็นไปได้น้อย เพราะยอดการกู้ และระยะเวลาการส่งคืนน้อยมาก ไม่สามารถที่จะสร้างงานหรืออาชีพได้มากนัก อีกประการที่สำคัญ คือ รายได้ของครอบครัวบางส่วนได้จาก ลูก หลาน ที่ออกไปทำงานนอกชุมชน และลูก หลานไม่สนใจในอาชีพเกษตรกรรมที่ครอบครัวทำอยู่

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้ที่เป็นจำนวนเงิน ผู้ดูแลแต่ละรายต้องส่งคืนเงินกองทุนชุมชน ดังนั้น เงินที่ผู้ดูแลชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนชุมชนนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้ดูแลประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ดูแลชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ดูแลออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนตะกองเก่า

1. การเกิดกองทุน พบว่า รัฐบาลยุคของ ฯพลฯ ดร. พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีได้มองเห็นความยากจนของประชาชนในชนบท คือการไม่มีทุนและการขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหายากจน จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน ใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารการเงินของตนเอง เพื่อการนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน กองทุนชุมชนตะกองเก่าได้จัดตั้งกองทุนชุมชนขึ้น เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2544 และได้รับเงินโอนจัดสรรจากรัฐบาลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545

2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนชุมชนตะกองเก่า เมื่อจัดตั้งกองทุนชุมชนเรียบร้อยแล้ว มีการประชุมประชาคมสมาชิกเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการเข้ามาบริหารงานกองทุนฯ และเปิดรับสมัครสมาชิก คณะกรรมการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการกองทุน และขอมติในที่ประชุมจากสมาชิกและคณะกรรมการร่วมกันดำเนินการตามที่วางไว้ใน กฎระเบียบ คณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันระดมทุนจากการฝากเงินออมทรัพย์สัจจะ เมื่อได้รับเงินโอนจัดสรรจากรัฐบาลจำนวน 1 ล้านบาท คณะกรรมการได้เปิดรับสมัครสมาชิกผู้ขอกู้ พิจารณาเงินกู้ ปล่อยเงินกู้ จัดทำบัญชีคุมเงินกองทุนและเงินออมทรัพย์สัจจะ และแบบคำขอกู้ จัดการตรวจสอบโครงการที่สมาชิกขอู้เงิน ไปดำเนินการประกอบอาชีพถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ แล้วนำผลที่ได้รายงาน ต่อองศ์สวัสดิการสังคม เทศบาลนคร นครราชสีมา

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า กองทุนชุมชนตะกองเก่า ร่วมกันบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง คณะกรรมการตั้งใจทำงานทุกฝ่าย ถึงแม้ว่าระบบการจัดทำบัญชีกองทุนฯ จะยาก แต่คณะกรรมการฝ่ายற்றுญาก็ได้พยายามทำบัญชีตามความรู้ ความสามารถ กองทุนชุมชนตะกองเก่าเปิดโอกาสให้คนในชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นการพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมดยังต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน และหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง สำหรับสมาชิกผู้ขอู้เงินกองทุนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เมื่อครบกำหนดสัญญาก็นำมาชำระคืน สมาชิกผู้กู้ได้คืนเงินกู้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด มีบางส่วนที่ส่งไม่ตรงกำหนดแต่ก็ส่งทุกเดือน

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เมื่อกองทุนฯ มีเงินหมุนเวียนในชุมชนของตนเอง เพื่อนำเงินกองทุนที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชุมชน คนในชุมชนรู้จักการจัด

ตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ รวมถึงสมาชิกกองทุนนำเงินที่กู้ได้ไปประกอบอาชีพตามความถนัด บางรายนำไปเสริมสภาพคล่องเพิ่มทุนที่มีอยู่ บางรายนำไปประกอบอาชีพใหม่เพิ่มรายได้ให้ดีกว่าเดิม เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า สมาชิกในชุมชนตะกองเก่า มีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบและร่วมกันแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเอง ทำให้เกิดศักยภาพและความเข้มแข็งในชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้นในทัศนะของชนในชุมชนตะกองเก่าได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าจะต้องประกอบด้วยหลายองค์ประกอบซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

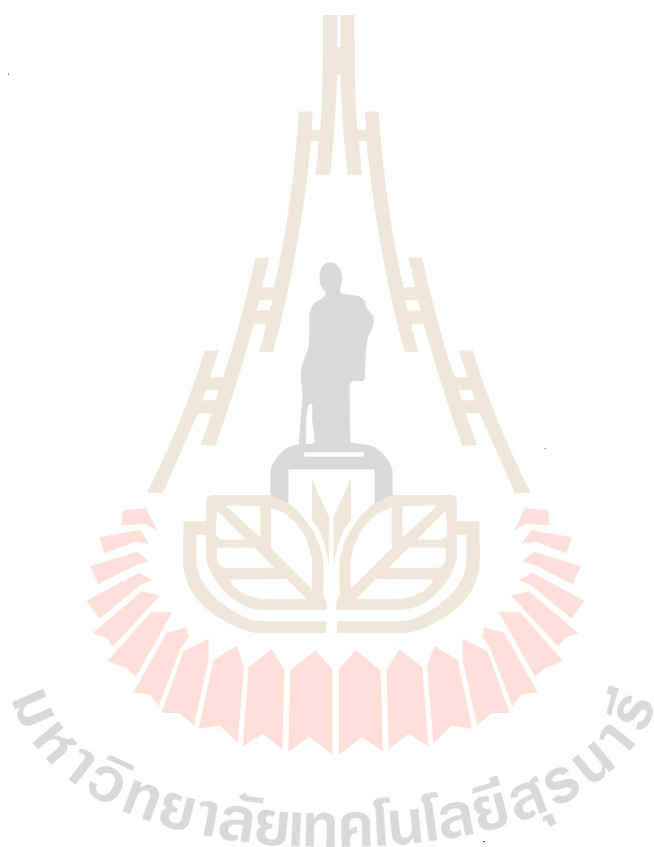
1. ความสามัคคี เพราะสมาชิกเห็นว่าถ้าคนในชุมชนมีความสามัคคีกันร่วมมือร่วมใจกัน ก็จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาชุมชนได้ง่ายและดีขึ้นกว่าเดิม
2. ความซื่อสัตย์ เพราะถ้าทุกคนมีความซื่อสัตย์ไม่คิดเอาของคนอื่นมาเป็นของตัวเองก็จะทำให้อยู่กันอย่างสงบสันติ
3. ความรับผิดชอบ ถ้าคณะกรรมการขาดความรับผิดชอบต่องานก็จะไม่ดำเนินไปตามเป้าหมาย จะไม่มีคนทำงาน เช่น กองทุนชุมชนถ้าคณะกรรมการไม่รับผิดชอบต่อเงินกองทุนก็จะสูญเปล่าไม่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้น
4. ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนต้องเข้มแข็งกล้าตัดสินใจ ต้องเด็ดขาด เพื่อที่จะทำให้สมาชิกเกิดความนับถือ และมีความเป็นผู้นำ
5. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะถ้าสมาชิกในชุมชนคนใดเดือนร้อน สมาชิกในชุมชนก็จะช่วยเหลือกันทำให้เกิดความผูกพันภายในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยด้านบวก สมาชิกในชุมชนตะกองเก่าส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัดมาก่อน บางรายก็ล้มเหลว บางรายก็ประสบความสำเร็จ ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่เคยได้รับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และรวมตัวกันเสนอแนวทางการแก้ไขเพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคงเป็นการดำเนินกิจการธุรกิจชุมชนโดยการพึ่งพาตนเอง นำพาไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

2. ปัจจัยด้านลบ สมาชิกในชุมชนตะกองเก่า บางส่วนเป็นลูกหนี้ของธนาคารออมสิน และเงินกู้ยืมในระบบที่คิดอัตราดอกเบี้ยสูงที่กู้มาเพื่อใช้จ่ายและเสริมสภาพคล่องในการประกอบอาชีพ

จึงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง เมื่อสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและขอกู้เงินกองทุนไปเพื่อประกอบอาชีพ แต่เงินกู้ส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ในส่วนดังกล่าว ทำให้เงินในการลงทุนไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ จึงไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาของบทที่ 5 เป็นการสรุป อภิปรายผล แนะนำ ข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ที่ผู้วิจัย ได้ ดำเนินงานจากการติดตามและประเมินโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 จนถึง สิงหาคม 2545 ดังนี้

สรุปผลการประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดวัตถุประสงค์ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตามเป้าหมาย และนโยบายของรัฐบาล
2. เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนชุมชนตะคองเก่า ในทัศนะของประชาชนในชุมชนและตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
3. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย และสาเหตุของความล้มเหลวหรือความสำเร็จของ โครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า
4. เพื่อสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชน ท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับประเทศ

วิธีดำเนินงาน

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ขั้นที่ 2 ศึกษาการดำเนินงาน กฎ ระเบียบ ของกองทุนชุมชนตะคองเก่า
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนชุมชนตะคองเก่า และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบบริบทชุมชน บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เอกสารบันทึก ภาพถ่าย แผนที่ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนสารนิพนธ์ บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์

ผลการดำเนินงาน

1. ระบบบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C) สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตร ควบคู่กับการรับจ้าง รายได้ต่อปีของสมาชิกในชุมชนโดยเฉลี่ย ประมาณ 20,000 – 50,000 บาท สมาชิกมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีผู้นำที่ดีมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความผูกพันกันในระบบเครือญาติ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

2. ระบบการบริหารจัดการกองทุน (หน่วยระบบ A) โดยภาพรวมในการดำเนินงานของกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตั้งแต่วันที่ 25 ตุลาคม 2544 จนถึงปัจจุบัน (สิงหาคม 2545) มีสมาชิก 156 คน มีเงินฝากสะสมออมทรัพย์ 59,989.38 บาท มีผู้กู้ 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.36 ของสมาชิก ปล่อยเงินกู้ไปแล้ว 1,129,000 บาท มีการคืนเงินกู้ทั้งสิ้น 211,760 บาท คิดเป็นเงินต้น 194,670 บาท เป็นดอกเบี้ย 17,090 บาท (ข้อมูล กรกฎาคม 2545) อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรวม อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย และอาชีพบริการ เช่น ร้านเสริมสวย รับจ้างปะยางรถจักรยานยนต์ ชุมชนตะคองเก่าได้รับโอนเงินจัดสรรเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545

ผลการดำเนินงานในรอบ 10 เดือน ที่ผ่านมาพบว่าในการบริหารงานชุมชนตะคองเก่ามีคณะกรรมการดำเนินงานเพียงบางส่วน เนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ติดภาระกิจในอาชีพการงานของตนและเวลาว่างไม่ตรงกัน แต่คณะกรรมการก็ตั้งใจในการดำเนินงานของกองทุนและสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนชุมชน ในระยะแรกสมาชิกอาจไม่ค่อยเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุน แต่ต่อมาเมื่อมีการชี้แจงให้สมาชิกรับทราบ ก็มีความเข้าใจมากขึ้นว่ากองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาเป็นทุนหมุนเวียนให้กับผู้กู้ในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับผู้กู้ด้วยว่ามีคุณสมบัติครบตามระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่

3. ระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ในการปฏิบัติงานของผู้วิจัย ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 จนถึงปัจจุบัน (สิงหาคม 2545) พบว่า ผู้กู้เงินในชุมชนตะคองเก่าส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรวม 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.35 ของผู้กู้ อาชีพค้าขาย 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.16 ของผู้กู้ และอาชีพบริการ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.49 ของผู้กู้ ผู้กู้แต่ละรายจะกู้เงินได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควรให้ผู้กู้ แต่โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 10,000 – 20,000 บาท สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ในการเกษตรจะตรวจสอบได้ง่าย เพราะผู้กู้จะตรวจสอบผู้กู้กันเองว่าทำจริงหรือไม่ แต่มีผู้กู้บางรายที่นำ

เงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น การขอกู้ไปค้าขายแต่เอาไปซ่อมแซมบ้าน เนื่องจากถ้าขอกู้ถูกเงินจะได้เงินจำนวนน้อยไม่พอกับค่าซ่อมแซมบ้านในส่วนนี้คณะกรรมการจะพิจารณาจากความสามารถในการชำระหนี้และอาชีพผู้ขอกู้ ว่ามีกำลังพอที่จะส่งใช้คืนหรือไม่ และอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุน

การอภิปรายผลการประเมินโครงการ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.1 การเกิดกองทุน กองทุนชุมชนตะคองเก่าเกิดขึ้นจากการร่วมมือของคนในชุมชนที่รวมกลุ่มกันเพื่อให้มีส่วนร่วมในกองทุนที่รัฐบาลจัดสรรมาให้แก่ชุมชน และมีแนวโน้มว่าสมาชิกในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น

1.2 มีระบบบริหารกองทุน กองทุนชุมชนตะคองเก่า มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจนคือ มีประธาน , รองประธาน , เลขานุการ , เภรัญญิก , กรรมการฝ่ายตรวจสอบ , ฝ่ายประชาสัมพันธ์ , ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้องชัดเจน

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนชุมชนตะคองเก่าเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มอาชีพเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก รวมถึงภาครัฐบาลและเอกชน

1.4 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนตะคองเก่ามีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับหนึ่ง ที่จะนำพาให้ชุมชนมีการพัฒนาที่ดีมีคุณภาพ และมีศักยภาพที่ดีขึ้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการกองทุนชุมชนตะคองเก่า มี

ดังนี้

ปัจจัยด้านบวก

1. ประสบการณ์ของสมาชิกในชุมชนที่ประสบความสำเร็จและความล้มเหลวมาก่อน ได้นำประสบการณ์นั้นมาเป็นบทเรียนให้สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นการแนะนำและไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2. ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนชุมชนของคณะกรรมการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ
3. การได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากภาครัฐบาลในการส่งเสริมให้เกิดกองทุนและส่งเสริมในด้านการประกอบอาชีพ

ปัจจัยด้านลบที่มีผลต่อกองทุน

1. ภาระหนี้สินของสมาชิกในชุมชนที่เป็นลูกหนี้ของธนาคารและลูกหนี้รายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง
2. ความคิดของสมาชิกที่ว่า “ทำไม่ได้เดี๋ยวก็มีคนมาช่วย” ไม่ยอมช่วยเหลือตนเองก่อน หรืออยู่เฉย ๆ เพื่อรอความหวัง

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

เงินกองทุนสามารถช่วยสมาชิกในเรื่องการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 55.80 ของจำนวนครัวเรือนในชุมชน แสดงให้เห็นว่าเงินกองทุนที่รัฐบาลให้ 1 ล้านบาทสามารถช่วยเหลือสมาชิกชุมชนตะคองเก่าในเรื่องของการเพิ่มรายได้ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ได้เกินร้อยละ 50 ทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แม้ว่าจะทำให้สมาชิกมีหนี้สินเพิ่มขึ้น แต่ดอกเบี้ยที่เสียเข้ากองทุนจะนำมาพัฒนาชุมชน ต่อยอดกองทุนและเป็นผลตอบแทนให้กับผู้ที่มีเงินออมกับกองทุน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับกองทุน

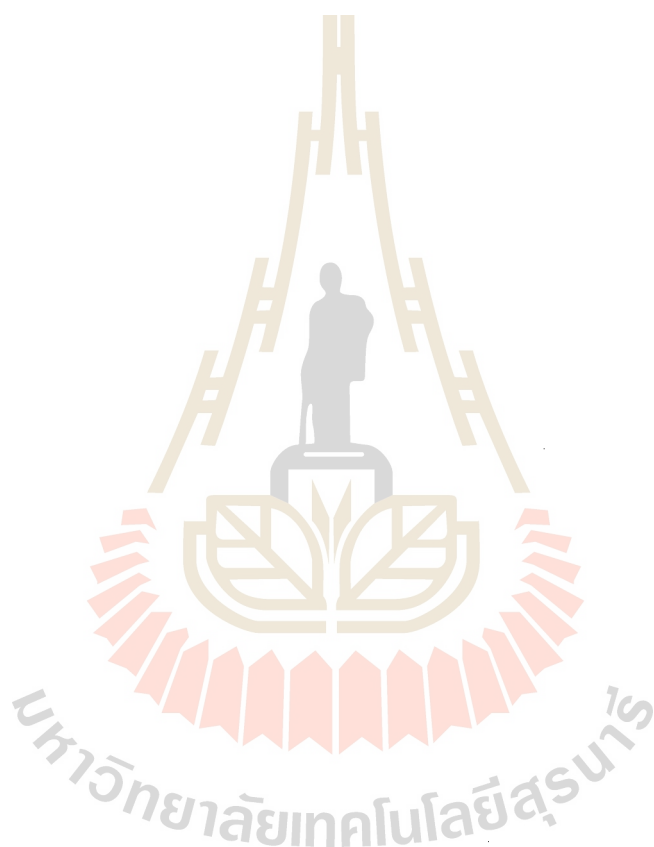
ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการในพื้นที่กองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การจัดทำบัญชีของกองทุน คณะกรรมการกองทุนขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี เนื่องจากว่าบัญชีที่ทางส่วนกลางกำหนดมีความซับซ้อนและละเอียด ยากต่อความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุน ควรมีการอบรมเรื่องการทำบัญชีกองทุนที่เข้าใจง่ายและเป็นแบบเดียวกัน
2. การบริหารจัดการกองทุน ควรมีการจัดอบรม การศึกษาดูงานกองทุนชุมชนที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการบริหารงานในกองทุนของตน

3. การศึกษาค้นคว้าวิจัย เมื่อจบโครงการฯ ควรมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ต่อไป เพื่อวัดการประเมินของผู้วิจัย อาจทำโดยสมาชิกในชุมชน หรือเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครนครราชสีมา

4. การทำสัญญาเงินกู้กับผู้กู้เพื่อการเกษตร ควรมีการขยายเวลาในการผ่อนชำระคืน อาจเป็นราย 3 เดือน ราย 6 เดือน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- เจ็ย บุรีภักดี และคณะ 2545 : **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน** สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน
สถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- เจ็ย บุรีภักดี และคณะ 2545 : **ชุดวิชาสารนิพนธ์** สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภา
สถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. **คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตกฤตการจั
ดการและการประเมินโครงการ**. นครราชสีมา.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์ (เอกสารเพิ่มเติม)**. นครราชสีมา.
- อุดม จัรัสพันธุ์ และคณะ 2545 : **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา** สำนักมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทศน์ทองการพิมพ์.
- 2544 : **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง**, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- 2544 : **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. และระเบียบ
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2545**. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- 2544 : **ระเบียบกองทุนชุมชนตะคองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา**.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม : www.dip.go.th
- ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) : www.gotoTFB.go.th
- มูลนิธิสำนึกรักบ้านเกิด : www.reakbankerd.com
- สถาบันราชภัฏ : www.rajabhat.ac.th